

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Kouluhyvinvoinnin ja käyttäytymisen haasteiden yhteys 7.
luokan oppilaiden huoltajien koettuun huoleen ja yhteys
huoltajien osallistumiseen

Jenna Holopainen

Itä-Suomen yliopisto

Filosofinen tiedekunta

Kasvatustieteiden ja psykologian osasto

Eryityspedagogiikka

Marraskuu 2023

Itä-Suomen yliopisto, Filosofinen tiedekunta

Kasvatustieteiden ja psykologian osasto

Erityisopettajan koulutusohjelma

Holopainen, Jenna M.: Kouluhyvinvoinnin ja käyttäytymisen haasteiden yhteys 7. luokan oppilaiden huoltajien koettuun huoleen ja yhteys huoltajien osallistumiseen

Opinnäytetutkielma, 51 sivua, 0 liitettä

Tutkielman ohjaajat, professori Hannu Savolainen

Marraskuu 2023

Asiasanat: Kouluhyvinvointi, käyttäytymisen haasteet, käytösoireilu, huoltajan huoli, huoltajan osallistuminen

Tämän tutkielman tavoitteena on tarkastella 7. luokan oppilaiden subjektiivisen kouluhyvinvoinnin ja itsearvioitujen käytösoireiden yhteyttä huoltajien kokemaan huolen määrään ja aktiivisuuteen osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön vanhempainiltojen ja opettaja-huoltaja välisten tapaamisien myötä. Tutkielmani teema lähtee käsittelemään aihe-aluetta, mistä on löytynyt vähäisesti aikaisempaa tutkimusta, minkä vuoksi tutkielmani käsittelee tutkittavaa ilmiötä hyvin ruohonjuuritasolta. Olen kuitenkin tutkielmani tulosten perusteella saanut rakennettua kuvaa tutkittavista ilmiöistä ja mahdollisista jatkotutkimustarpeista, mistä olisi hyvä jatkaa tutkimusta saman teeman ympärillä eteenpäin.

Aineistona käytössä on vuosina 2010–2012 kerätty ISKE-hankkeen aineisto, mistä käytössäni on 7. luokan oppilaiden antama arvio kouluhyvinvoinnista ja heidän täyttämä SDQ-kyselylomake (n = 595). Lisäksi käytössäni on huoltajien täyttämä huoltajan kyselylomake (295), mistä käytän osioita huolen määrä ja osallistuminen. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että oppilaiden koetun kouluhyvinvoinnin sosiaalisilla suhteilla ja käytösoireilla on vain 1.96 % selitysaste huoltajien koettuun huoleen. Samoilla selittäville muuttujilla ei myöskään havaittu lainkaan yhteyttä huoltajien osallistumisen määrään.

University of Eastern Finland, Philosophical Faculty

School of Education Sciences and Psychology

Degree Programmed for Special Teacher Education

Holopainen, Jenna, M.: The school well-being and behavioural challenges link between and the perceived concern of guardians of 7th grade pupils and the participation of guardians

Thesis, 51 pages, 0 appendix

Supervisors: professor Hannu Savolainen

November 2023

Keywords: School well-being, behavioral challenges, guardian concerns, guardian participation

The aim of this thesis is to examine the connection between subjective school well-being and self-assessed behavioural symptoms of 7th grade pupils and the amount of worry experienced by guardians and their active participation in cooperation between home and school through parents' evenings and teacher-guardian meetings. The theme of my thesis starts from a topic where little previous research has been found, which is why my thesis deals with the studied phenomenon from a very grassroots level. However, based on the results of my thesis, I have been able to build a picture of the phenomena being studied and possible needs for further research, which would be good to continue my research around the same theme.

The material used is the data of the ISKE project collected in 2010-2012, of which I have at my disposal the assessment of their well-being at school given by 7th grade pupils and the SDQ questionnaire they filled out (n = 595). In addition, I have accesses to a guardian's questionnaire (295) filled in by the guardians, for which I use the sections amount of concern and participation. The results of the study show that the social relationships and behavioural symptoms of students' perceived well-being at school have only a 1.96 % explanation rate for the perceived

concern of guardians. The same explanatory variables were also found to have no association with the level of guardian involvement.

Lyhenteet

SDQ Strengths and Difficulties Questionnaire / Vahvuudet ja vaikeudet -kysely

Sisältö

Johdanto	1
1 Tutkielman teoreettinen rakenne.....	3
1.1 Kouluhyvinvoinnin teoreettiset lähtökohdat.....	3
1.2 Kouluhyvinvointimalli	5
1.3 Sosiaalisten suhteiden merkitys oppilaan kouluhyvinvoinnissa.....	9
1.4 Huoltajan huoli ja osallistuminen osana oppilaan kouluhyvinvointia.....	12
1.5 Käyttösoireilu tutkielman kontekstina	14
1.6 Käyttösoireilun yhteys kouluhyvinvointiin	15
2 Tutkielman toteuttaminen	18
2.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset.....	18
2.2 Tutkielmassa käytettävä aineisto ja mittarit.....	20
2.3 Aineiston rajaus ja muuttujien käsitteleminen	22
2.4 Aineiston analyysi.....	26
3 Tulokset	28
3.1 Onko 7. luokan oppilaiden subjektiivisella kouluhyvinvoinnoilla ja oppilaan arviolla omasta käyttösoireilusta yhteyttä huoltajan kokemaan huolen määrään?	29
3.2 Onko 7. luokan oppilaiden subjektiivisella kouluhyvinvoinnilla ja oppilaan arviolla omasta käyttösoireilusta yhteyttä huoltajan arvioimaan osallistumisen määrään?	29
4 Pohdinta	30
4.1 Tulosten tarkastelu	31
4.2 Tutkimuksen reliabili-, validiteetti ja rajoitukset.....	34
4.3 Johtopäätökset ja jatkotutkimusajatukset	36
Lähteet.....	38

Johdanto

Oppilaiden kouluhyvinvoinnista ja koulussa esiintyvistä käytösoireista käydään tämän päivän mediassa runsaasti keskustelua. Pelkästään yle.fi sivulla hakukenttään kirjoittaessa ”käytösoireet koulussa” tulos antaa ensimmäiselle sivulle 6 artikkelia, jotka käsittävät kouluissa tapahtuvaa käytösoireilua, kiusaamista ja ei-toivottua toimintaa (yle.fi 2023). Kouluhyvinvointi peruskouluikäisten oppilaiden keskuudessa on puhuttanut ajoittain yhteiskunnassamme. Käytösoireiden nähdään kytkeytyvän kouluhyvinvoinnin kokemukseen käytösoireisen, kuin muidenkin oppilaiden ja henkilökunnan keskuudessa. Käytösoireiden nähdään alentavan hyvinvointia oireisen oppilaan kohdalla ja oireiden suuntautuessa erityisesti ulospäin voi yhteys olla negatiivinen muihin oppilaisiin ja henkilökuntaan nähden. (Hinshaw 1992, 120–122; Liu 2004; Ojala 2017, 58)

Tutkielman selittävinä tekijöinä toimivat 7. luokan oppilaiden subjektiivinen arvio omasta kouluhyvinvoinnista ja käytösoireilusta suhteessa huoltajien kokemalle huolelle ja aktiivisuudelle osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyön. Vanhemmuutta käsiteltäessä on huomioitava, että teema on arkaluonteinen, emotionaalisesti korkeasti latautunut ja sensitiivisyyttä vaativa aihealue, mihin tulee suhtautua riittävällä kunnioituksella. Tutkielmani kannalta kiinnostava ilmiö on lähteä tarkastelemaan, onko tutkielman aineistossa raportoivien 7. luokan oppilaiden subjektiivisella kouluhyvinvoinnilla ja käytösoireilulla yhteyttä vanhempien kokemaan huolen määrään. Huoltajan ensisijainen tehtävä on pitää huoli lapsestaan ja teoreettisesti huolen tunteena nähdään toimivan vaikuttimena lapsen hyvinvoinnin eduksi, koska huoli nähdään ennakoivana tekijänä huoltajan mahdolliselle reaktiolla toimia lapsensa edun parhaaksi. Huoli ei kuitenkaan saa muuttua kohtuuttomaksi eikä pysyä ”normaalina” tilana. (Huhtanen 2007)

Toisessa tutkimuskysymyksessä lähestytään samojen selittävien tekijöiden kautta tutkimaan, onko niillä yhteyttä vanhemman osallistumisen määrään. Osallistuminen tässä kontekstissa voitaisiin nähdä reaktiona huoltajan mahdolliselle huolelle, jolloin mahdollinen huoli oppilaan asioissa voitaisiin nähdä esimerkiksi lisääntyvänä osallistumisena.

Pidän tutkielman aihetta tärkeänä tutkimuksen kohteena, koska aikaisempaa samansuuntaista tutkimusta oli vähäisesti saavutettavissa. Yhteiskunnallisesti tuotetaan runsaasti tutkimusta kouluhyvinvoinnista, käytösoireilusta ja suunnitellaan erilaisia keinoja ja interventioita, joita koulu itsessään voisi toteuttaa oppilaidensa hyväksi. Kokemukseni mukaan olisi tärkeää pitää oppilaiden huoltajat mukana yhtenä tutkimusalueena, koska historiallinen aika muovaa meidän perhemallejamme ja -kulttuuriamme ja tämän jatkuvan muutoksen keskellä käymme keskustelua yhä enemmän kodin ja koulun välisen yhteistyön merkityksestä. Tämän vuoksi olisi tärkeää kiinnittää tutkimuksissa huomiota peruskoululaisten kodin ja huoltajien roolin kehitykseen. Kantavatko huoltajat huolta oppilaiden koulunkäynnistä? Saavuttaako tieto oppilaan asioista huoltajat? Voitaissiinko yhteistyön avulla saavuttaa jotain oppilaiden hyväksi enemmän?

Lopuksi haluan vielä avata muutamia kielellisiä ja rakenteellisia ratkaisuja, joita tutkielmassani olen toteuttanut. Ensinnäkin olen päättänyt käyttää termin "vanhempien" sijasta termiä "huoltaja", koska termi sisältää vanhempien koko kirjon, enkä aineiston pohjalta voi tietää, onko vastaaja esimerkiksi isä, äiti tai sijaishuollon henkilö. Kuitenkin tekstissä esiintyy sana vanhemmuus, mikä ei tässä yhteydessä viittaa vanhempaan henkilöönä, vaan ennemminkin vanhemmuuteen institutiona, jota huoltajat lasten hyväksi tekevät. Termi ei ole sukupuoli- tai lähtökohtaperustainen, vaan ajattelen kenen tahansa voivan harjoittaa vanhemmuutta, joka välittää ja huolehtii toisesta henkilöstä.

Toisena asiana haluan avata tutkielman rakennetta. Olen rakennevalinnoillani pyrkinyt teoreettisessa osuudessa luomaan mahdollisimman selkeän ja kronologisen kuvan siitä, mitä tutkimuskäsitteiden käsitteet pitävät sisällään. Osittain tutkimustietoa on ollut hyvin tarjolla, osittain olen joutunut turvautumaan vähäiseen tutkimukseen ja yrittänyt parhaan kykyni mukaan rakentaa mahdollisimman eheän kokonaisuuden saatavilla olevista palasista. Menetelmäosiossa olen päättänyt avata asiasanastoa sitä mukaa, kun sitä on esiintynyt, ennemmin kuin tehden niistä omaa erillistä lukuaan.

1 Tutkielman teorettinen rakenne

Tutkielmassa käsitellään 7. luokan oppilaiden subjektiivisen kouluhyvinvoinnin ja käyttäytymisen haasteiden yhteyttä huoltajan kokemaan huoleen ja osallistumiseen. Luvun tarkoituksena on tarjota teoreettista taustaa tutkielmassa käsiteltäville pääteemoille avaten kouluhyvinvoinnin ja käyttäytymisen haasteiden käsitettä tutkittuun tietoon nojaten, huomioiden tärkeänä tekijänä tutkielman teemat huoltajien huolen ja osallistumisen kontekstista. Mitä tiedetään huoltajien huolen ja osallistumisen määrästä ja laadusta oppilaiden kouluhyvinvoinnin ja käyttäytymisen haasteiden yhteydessä ja kuinka paljon tutkimusta aiheeseen liittyen on tässä tutkielmassa tavoitettavissa?

1.1 Kouluhyvinvoinnin teorettiset lähtökohdat

Hyvinvointi voidaan karkeasti jaotella fyysiseen-, psyykkiseen- ja sosiaaliseen hyvinvointiin (Janhunen 2013, 15; Pietarinen, Soini & Pyhältö 2008). Hyvinvointia tarkasteltaessa yhteiskunnallisesta näkökulmasta voidaan puhua tarve- ja resurssipohjaisesta lähestymistavasta (Janhunen, 2013. 14; Helne & Hirvilampi 2019; Liu, Tian, Huebner, Zheng & Li 2014, 9). Tässä tutkielmassa keskitytään kuitenkin tarkastelemaan hyvinvointia koulukontekstissa. Kouluhyvinvoinnin teoria pohjautuu yleiselle hyvinvoinnin käsitteelle sisältäen hyvinvoinnin eri ulottuvuudet kokonaisuudessaan koulukontekstiin sovittaen (Konu 2022, 42; Allardt 1976).

Tutkimusten mukaan oppilaat erittelevät erilaisia kouluhyvinvointiaan koskevia elementtejä, joista osaltaan muodostuu "tarpeita" (Liu ym. 2014, 9), joihin koulu yhteiskunnallisena organisaationa pyrkii vastaamaan Suomessa oppivelvollisuuslain määräämänä (Oppivelvollisuuslaki 2020). Koulun yhtenä tehtävänä on lisätä yhteiskunnallista hyvinvointia (Opetushallitus 2023 a, 18), ja tämä huomioiden koulun tulisi pystyä vastaamaan opetuksessa oppilaan yksilöllisiin tarpeisiin, millä nähdään olevan yleisesti katsoen myönteinen yhteys oppilaan kokemaan kouluhyvinvointiin (Pietarinen, Soini & Pyhältö 2014. s. 42). Kouluhyvinvoinnin käsitteen tarkastelussa on tärkeää huomioida koulutusorganisaation ja yhteiskunnan osallisuus osana kouluhyvinvoinnin kokonaisuutta. Suomessa oppilaiden kouluhyvinvointia pyritään huomioimaan perusopetuksen opetussuunnitelmassa (2014) tarjoamalla heille mahdollisuus saavuttaa kokemus yhteisöllisestä osallisuudesta kehittää yhteisön toimintaa ja tarjoamalla oppilaille turvallisuuden tunnetta osana hyvinvoinnin

tukemista (Opetushallitus 2023 a; Nguyen, McDaniel, Braun, Chen & Bradshaw 2021, 466–469). Koulujärjestelmämme tavoitteena on pyrkiä opettamaan oppilaille kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kannalta tärkeitä tietoja ja taitoja, huomioiden samalla hyvinvointi osana oppilaan oppimisprosessia, jolloin oppilaan paras mahdollinen potentiaali oppia edellyttää riittävää hyvinvoinnin tasoa. Oppilaiden psyykkiseen- ja fyysiseen hyvinvointiin pyritään esimerkiksi vastaamaan koulupäivän aikaisen mielekkään toiminnan ja liikunnan keinoin. Sosiaalista hyvinvointia puolestaan tuetaan vuorovaikutuksen, yhteistyön ja monipuolisten työskentelytapojen kautta. (Opetushallitus 2023 a) Lähtökohtaisesti koulun kaiken toiminnan tulee perustua terveelliseen tapaan olla ja työskennellä, millä normaalitilanteessa tulisi olla kokonaisvaltaista hyvinvointia tukeva vaikutus. Aina kouluympäristö ei kuitenkaan tue oppijan hyvinvointia, mihin voi vaikuttaa ympäristö, sosiaaliset haasteet tai oppimiseen vaikuttavat ongelmat. Tällöin koulun tehtävänä on pyrkiä ratkaisemaan tilanne, oli kyseessä opetuksen yksilöllisempi huomioiminen, koulukiusaamiseen tai sosiaalisten suhteiden haasteeseen puuttuminen tai jokin muu kouluun kohdistuva oppilaan kouluhyvinvointia alentava tekijä. (Opetushallitus 2023 b)

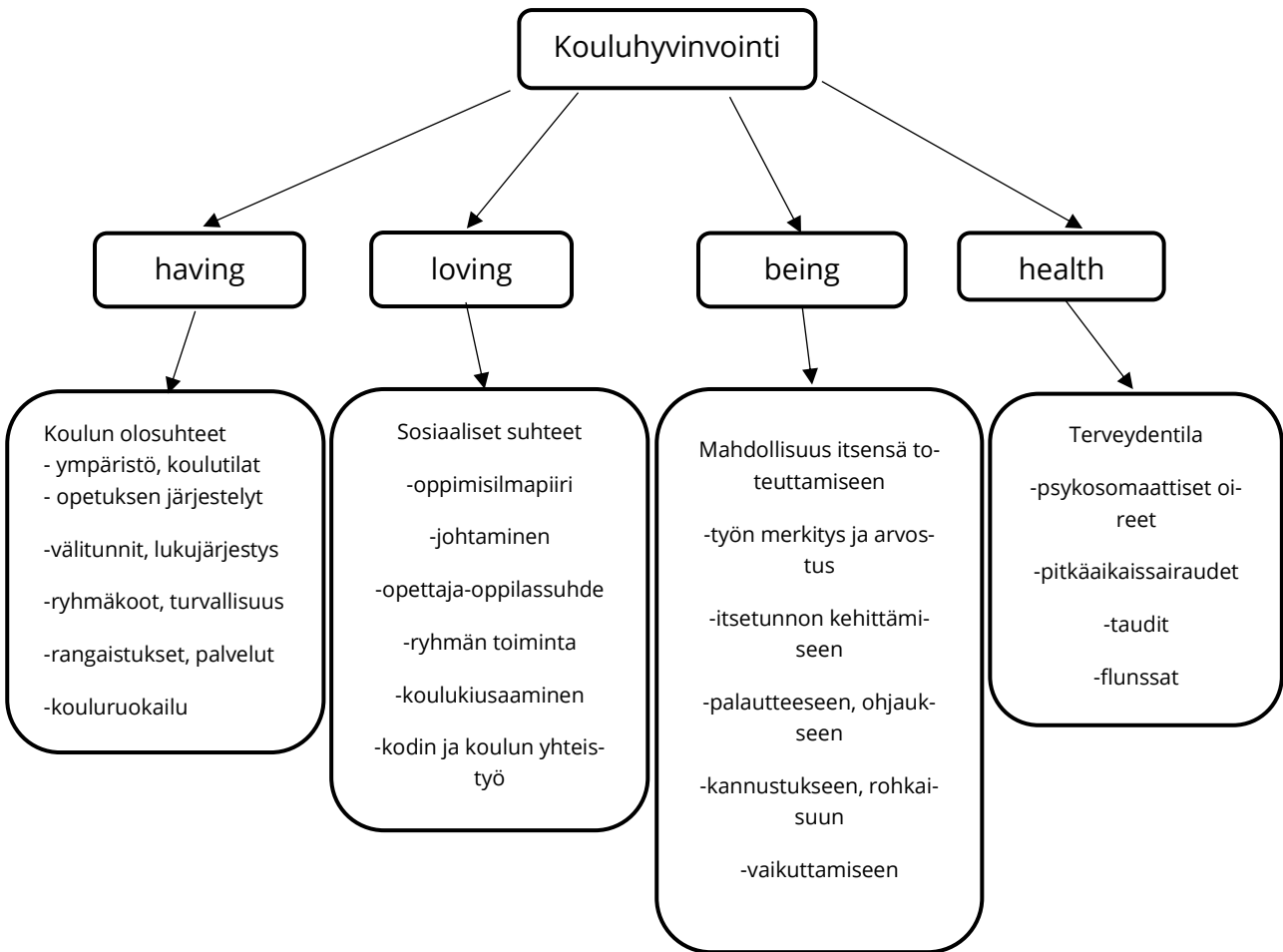
Kouluhyvinvoinnin käsitteeseen voidaan sisällyttää kuuluvaksi kouluviihtyvyyden käsite, mihin kouluympäristö yhtenä kokonaisuutena vaikuttaa. Fyysinen kouluympäristö pitää sisällään konkreettisen oppimisympäristön, opetusvälineet ja materiaalit. Oppimisympäristön psyykkiset ja sosiaaliset tekijät liittyvät oppilaiden kognitiivisten ja emotionaalisten tekijöiden lisäksi oppilaan koulukontekstissa esiintyviin sosiaalisiin ihmissuhteisiin. Koulun henkilökunnalla on tärkeä rooli oppilaan kouluviihtyvyydessä, erityisesti opettajalla. Opettajalla on vastuu oppilaan arvioinnista ja tuen tarjoamisesta (Piispanen 2008, 194), minkä lisäksi oppilaan kouluhyvinvointiin vaikuttaa myös oppilaan ja opettajan keskinäinen suhde (Kiilakoski 2012, 10–12; Pietarinen ym. 2014, 45). Oppilaiden ja opettajien keskinäinen suhde on muovautuva, riippuen siitä, minkä ikäinen oppilas on kyseessä. Yläkouluikäisillä nuorilla kehitykseen kuuluu etäisyyden ottaminen lähiaikuisiin, mikä voi johtaa esimerkiksi lisääntyviin konfliktitilanteisiin oppilaan ja opettajan välillä ja näin myös välillisesti toimia kouluhyvinvointia laskevana tekijänä (Kiilakoski 2012, 39–42).

Tutkielmassa tarkastellaan kouluhyvinvointia subjektiivisen hyvinvoinnin käsitteen näkökulmasta, millä tarkoitetaan yksilön omaa kokemusta omasta hyvinvoinnista (Janhunen 2013, 14, 17).

Subjektiiivinen kouluhyvinvointi voidaan nähdä dynaamisena ja kontekstuaalisena mielentilana, jonka taustalla voi olla myönteinen oppimisprosessiin liittyvä tarpeiden täyttäminen tai vastavuoroisesti riittämätön tarpeiden täyttäminen (Pietarinen ym. 2014, 42). Subjektiiivinen kouluhyvinvointi haastaa yhteiskunnallisesti rakennettuja koulujärjestelmiä, koska yksilölliset tarpeet voivat olla hyvin erilaisia ja kokemus subjektiiivisesta kouluhyvinvoinnista voi vaihdella oppilailla suuresti. Muuttuva maailma vaikuttaa oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin ja haastaa omalta osaltaan koulun toimintaa vastaamaan muuttuviin hyvinvointia tukeviin tilanteisiin ja tarpeisiin (Perusopetuksen opetussuunnitelma 2014, 18).

1.2 Kouluhyvinvointimalli

Tässä tutkimuksessa käytän kouluhyvinvoinnin tarkkarajaisemmassa määrittelyssä ja arvioinnissa Konun (2002) kehittämää hyvinvointikaaviota, joka on lähtöisin Allardtin (1976) hyvinvointia koskevasta teoriasta, minkä mukaan hyvinvointi rakentuu yksilön tarpeista ja tarpeisiin vastaamisesta. Hyvinvointi on tila, joka määräytyy historiallisen ajan ja kehityksen mukaan ja sen määrittelemisessä on huomioitava elettävä aika ja kehitys (Allardt 1976, 32–33). Allardtin (1976) hyvinvoinnin mallia on käytetty laajasti tutkimuskentillä ja useammat tutkivat ovat hyödyntäneet ja kehittäneet sitä omien tutkimustensa pohjalta eteenpäin (Konu 2022; Helne & Hirvilammi 2019)

Kaavio 1. Kouluhyvinvointi -malli (Konu 2022, 42)

Koulun olosuhteet -käsitteellä (having) tarkoitetaan koulun fyysistä ympäristöä pitäen sisällään koulurakennukset opetustiloineen. Tähän luokitellaan myös opetuksen järjestelyt, joihin sisällytetään muun muassa ympäristön viihtyisyys; ilmanvaihto, melu ja lämpötila. Koulun olosuhteilla puolestaan viitataan lukujärjestykseen, työskentelyyn, opiskelujaksotukseen, ryhmäkokoihin ja mahdollisiin hallintamenettelyihin, kuten rangaistukset. Olosuhteita ovat myös oppilaille tarjottavat kouluruokailu, terveydenhuolto ja oppilaanohjaus. (Konu 2022, 42; Helne & Hirvilammi 2019)

Sosiaaliset suhteet – käsite (loving) pitää sisällään opiskeluympäristössä tapahtuvia sosiaalisia suhteita, kuten opettaja-oppilassuhdetta, suhteet koulutovereihin, ryhmien välistä dynamiikkaa, kotien ja koulun välistä yhteistyötä, koulussa tapahtuvaa päätöksentekoa ja yleisesti ottaen koulun sisäistä ilmapiiriä. (Konu 2022, 44–45; Helne & Hirvilammi 2019)

Mahdollisuudet itsensä toteuttamiseen -käsite (being) kuvaa yksilön subjektiivista kokemusta omasta merkityksellisyydestä ja arvostuksesta osana koulu yhteisöä. Oppilaan kouluhyvinvoinnin kannalta on tärkeää päästä vaikuttamaan oman elämänsä avainkysymyksiin ja päästä olemaan osa yhteisöä ja yhteisön päätöksentekoa. Koulun tulisi tarjota mahdollisuus oppilaalle toteuttaa itseään, saavuttaa positiivisia oppimiskokemuksia edistäen itsetunnon myönteistä kehittymistä. (Konu 2002, 45–46; Helne & Hirvilammi 2019) Oppilaan työn arvostus huoltajilta, koulun henkilökunnalta ja koulutovereilta on tärkeää. Tällöin oppilas kokee arvostusta ja voi syntyä kokemus opiskelun merkityksellisyydestä. Koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuva vapaa-aika toimivat vastapainona koulutyölle ja voivat vahvistaa oppilaan itsensä toteuttamista. (Konu 2002, 45–46; Helne & Hirvilammi 2019; Zaheer, Maggin, McDaniel, McIntosh, Rodriguez & Fogt 2019, 117–118)

Terveydentila – käsitteellä (health) kouluhyvinvoinnin kuvaamisessa tarkoitetaan tautien ja sairauksien ilmenemistä oppilaan terveyden tilassa. Terveydentila käsittää fyysiset ja psyykkiset oireet sisältäen kaikki kausiluonteiset pitkät ja lyhytaikaiset- sekä krooniset taudit ja sairaudet. (Konu 2002, 46) Terveys on tärkeä voimavara ihmisen kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa ja hyvinvoinnin muita osa-alueita voidaan saavuttaa paremmin terveenä. Tarkastellessa terveyttä osana koulun hyvinvointimallia, se ymmärretään erillisenä hyvinvoinnin osa-alueena. Terveyttä pidetään henkilökohtaisena tilana, mihin ulkoisilla olosuhteilla on oma vaikutuksensa. Lisäksi on huomioitava, että kroonisesti sairas ihminen voi saavuttaa subjektiivisen hyväksi todetun hyvinvoinnin painottamalla muita hyvinvoinnin osa-alueita. (Konu 2002, 46)

Esittelemäni kouluhyvinvoinnin malli on Konun (2002) rakentama kokonaisuus Allardtin (1976) teorian pohjalta, mutta teoriaa ovat tutkineet ja kehittäneet muutkin tutkijat, kuten Helne & Hirvilammi (2019), joiden teoriaa linkitin osaksi Konun mallin rinnalle. Haluan kuitenkin nostaa esille

Helne & Hirvilammi (2019) hyvinvointimallissa esiintyvän poikkeaman Konun malliin. Helne & Hirvilammi (2019) ovat omassa mallissaan korvanneet Konun mallissa esiintyvän "health" luokan, omalla "doing" luokituksella, millä tarkoitetaan merkityksellisen tekemisen myönteistä yhteyttä yksilön hyvinvoinnille.

Taulukko 1. Kouluhyvinvoinnin vertaileva malli (Konu 2002, 42; Helne & Hirvilammi 2019)

Kouluhyvinvointi				
having	loving	being	health	doing
Koulun olo-suhteet - ympäristö, koulutilat - opetuksen järjestelyt - välitunnit, lukujärjestys - ryhmäkoot, turvallisuus - rangaistukset, palvelut - kouluruokailu	Sosiaaliset suhteet - oppimisilmapiiri - johtaminen - opettaja-oppilas-suhde - ryhmän toiminta - koulukiusaaminen - kodin ja koulun yhteistyö	Mahdollisuus itsensä toteuttamiseen - työn merkitys ja arvostus - itsetunnon kehittämiseen - palautteeseen, ohjaukseen - kannustukseen, rohkaisuun - vaikuttamiseen	Terveystila - psykosomaattiset oireet - pitkäaikaissairaudet - taudit - flunssat	Merkityksellinen tekeminen - Onnistuminen koulutyössä - myönteinen palaute
Konu. 2022.				
Helne & Hirvilammi. 2019.				

1.3 Sosiaalisten suhteiden merkitys oppilaan kouluhyvinvoinnissa

Sosiaaliset suhteet (Loving) on kouluhyvinvointimallin yksi osa-alue, mikä pitää sisällään kaverisuhteet koulussa, opettaja-oppilassuhteet ja kiusaamisen sosiaalisena ilmiönä. (Konu 2022, 6) Kouluympäristö tavoittelee kenties merkityksellisintä sosiaalisten suhteiden rakentamisen paikkaa lasten ja nuorten elämässä, mutta voi toimia myös paikkana epäterveelle sosiaaliselle toiminnalle, kuten kiusaamiselle (Harinen & Halme 2012). Konun (2022) kouluhyvinvointitutkimuksessa merkittävämmiksi koulun hyvinvoinnin osa-alueiksi nousivat itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja **sosiaaliset suhteet**, mikä on yksi syy rajata tämä tutkielma käsittämään kouluhyvinvoinnin käsitettä rajatusti nimenomaan sosiaalisista suhteista.

Sosiaalisilla suhteilla tarkoitetaan tarvetta liittyä muihin ihmisiin ja muovata sosiaalista identiteettiä (Konu 2022). Kaverisuhteiden sitominen on läpi kouluajan tärkeä osa oppilaiden arkea. Oppilaiden kasvun ja kehityksen mukainen identiteettikehitys näkyy sosiaalisen kehityksen jatkumona, minkä vuoksi koulujen moninaisen tehtäväkirjon yhtenä tehtävänä on mielenterveyden edistäminen muun muassa sosiaalisten- ja tunnetaitojen vahvistamisena. Arvioitaessa koulun laatua on sosiaalisen ilmapiirin osa-alue yhtenä arvioinnin kohteena. Tutkimuksissa nousee esille, että suomalaisessa koulussa viihdytään huonommin kuin muualla länsimaissa ja tämän lisäksi Suomessa oppilaiden suhde opettajiinsa näkyy ristiriitaisempana. Suomessa kuitenkin oppilaiden keskeiset suhteet koettiin myönteisempinä ja sosiaalisen statuksen ja identiteetin näkökulmasta kouluun suhteuduttiin myönteisemmin kuin muissa länsimaissa. (Konu 2022)

Linnankylän (1999) tutkimuksessa Suomessa kouluviihtyvyyden selittäjinä nähtiin opettaja-oppilas-suhde, oppilaiden sosiaalisten identiteettien vahvuus ja menestymismahdollisuuksien tiedostaminen. Konun (2022) kouluhyvinvoinnin mallissa sosiaaliset suhteet käsittävät sisällään samoja asioita, joita Linnankylän (1999) tutkimuksen tuloksissa kouluviihtyvyydessä oli nostettu esille. Tärkeitä konkreettisia sosiaalisia suhteita oppilailla koulussa ovat vertaissuhteet ja opettaja-oppilassuhteet, lisäksi näihin kiteytyvät ryhmädynamiikan taidot ja kiusaaminen sosiaalisena ilmiönä. Opettaja-oppilassuhteessa on tärkeää, että opettaja viihtyy omassa työssään, pitää oppilaistaan ja on sitoutunut oppilaidensa opetukseen ja hyvinvointiin. Koulun hyvinvointimallissa sosiaalisissa

suhteissa on huomioitu myös kodin ja koulun väliset yhteistyösuhteet (Konu 2022) Opettaja-oppilassuhdetta suomalaisessa koulumallissa haastaa se, että yläkouluun siirtyessä oppilailla ei ole enää heille kiinnitettyä ”kokoaikaista” opettajaa, vaan opettajat vaihtuvat oppiaineittain. Alakoulussa oppilaan ja opettajan väliselle suhteelle jää enemmän aikaa rakentua, mutta yläkoulussa suhde jää herkästi pintapuoliseksi (Harinen & Halme 2012). Tämän tyyppisellä haasteella voidaan ajatella olevan mahdollisesti yhteyttä koululaisten kouluhyvinvointiin sosiaalisia suhteita ajatellen.

Sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä oppilaille ikään katsomatta kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Koulussa vietetään paljon aikaa ja sillä on tärkeä kasvatuksellinen ja opetuksellinen tehtävä. Koulu toimii miljöönä myös nuorisokulttuurille, missä oppilaat voivat elää todeksi suhteensa, tyylinsä ja erilaiset elämäntilanteensa, mitkä osaltaan muovaavat nuorisokulttuuria (Harinen & Halme 2012). Koulun toimiessa sosiaalisena kenttänä nuorille vaikuttaisi siltä, että yksinjäämisen pelko on yksi keskeisin koululaisilla esiintyvä jännite (Paju 2011), mikä voi johtaa oppilailla epätoivoiseenkin ryhmään kiinnittymisen tarpeeseen. Tällainen voi toisinaan olla enemmän haitaksi kuin hyödyksi oppilaalle, koska ryhmään kuulumista pidetään tärkeänä kriteerinä oppilaiden kouluviihtyvyyden kannalta (Junttila 2010).

Sosiaaliin suhteisiin sisältyy myös toisenlaista haastetta nuorten koulumaailmassa. Erityisesti yläkouluikäisillä on havaittu, että heidän keskinäiset suosiohierarkiansa ovat hyvin vahvoja ja määrittelevät herkästi niitä asioita, joita nuorten on kannattavaa tavoitella tai vältellä saavuttaakseen hyväksyntää ikätovereiden keskuudessa (Harinen & Halme 2012). Linnankylä (1997) kirjoittaa, että nuorten keskuudessa vallitsee ideologia, jossa koulusta pitäminen nähdään nolona eikä vastavasti koulusta pitävä henkilö saa vertaistensa keskuudessa arvostusta, ihailua tai kunnioitusta. Ilmiötä ei nähdä kansainvälisenä, vaan enemmänkin suomalaisena nuorisokulttuurisena normina (Paju 2011).

Nuoret luovat elämänsä aikana tärkeitä sosiaalisia vertaissuhteita koulumaailmassa. Kouluhyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että nuoret pääsevät harjoittamaan tärkeitä sosiaalisia taitoja keskinäisissä suhteissaan, mikä lähtökohtaisesti myönteisenä tapahtumana tukee nuorten

emotionaalista hyvinvointia (Kim & Nho 2017, 44–46). Myönteiset sosiaaliset suhteet koulussa näyttäisivät tukevan oppilaiden kokonaisvaltaista kouluhyvinvointia vaikuttaen näiden akateemiseen suoriutumiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin myönteisellä tavalla (Ryan 2011, 9–10). Positiivisia vertaissuhteita koulussa omaavilla nuorilla vaikuttaisi olevan parempi menestys opinnoissa ja samalla myönteinen yhteys alhaisempiin psyykkisiin oireisiin (Chen, Huang, Wang & Chang 2012, 1234–1235). Yhteenkuuluvuus on tärkeä osa sosiaalisten suhteiden kenttää (Salmela-Aro 2010, 382–383; Baumeister & Leary 1995, 497). Tutkimukset osoittavat, että oppilaiden myönteinen kokemus koululuokassa tapahtuvasta yhteenkuuluvuuden tunteesta näyttäisi olevan myönteisesti yhteydessä sellaisiin piirteisiin, jotka tukevat toivotulla tavalla nuoren kouluhyvinvointia ja hyvinvointia edellyttäviä taitoja (Välivaara, Paakkari, Aro & Torppa 2018).

Sosiaaliset suhteet ja niihin sisältyvät taidot ja kokemukset yhteenkuuluvuudesta ja pystyvyydestä ovat kaksisuuntaisesti yhteydessä koulussa olevien sosiaalisten suhteiden kanssa. Mikäli nuorelle ei ole kehittynyt riittäviä sosiaalisia taitoja tai muista syistä ei ole myönteisellä tavalla osa koulun sosiaalista verkostoa voi se vaikuttaa nuorella heikkoon akateemisen menestykseen koulussa, koulun käynnin konkreettiseen häiriintymiseen tai ei-toivottuun käyttäytymiseen (Mitchell 2014), erityisesti yhteenkuuluvuuden tunteen ja konkretian puuttuminen näyttäisi erityisesti selittävän käytösoireilua koulussa (Baumeister & Leary 1995, 513–515). Nuorten kokemus epäonnistumisesta sosiaalisissa suhteissa koulussa näyttäisi olevan yhteydessä ei-toivotun käyttäytymisen kehittymisessä (van Lier, Vitaro, Barker, Brendgen, Tremblay & Boivin 2012, 1783–1785), minkä lisäksi torjutuksi tuleminen koulussa tukee nuoren käyttäytymisen haasteiden kehitystä (Janssens, Noortgate, Goossens, Verschueren, Colpin, De Laet, Claes & Leeuwen 2015, 1450–1456). Kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna nuoren ajautuessa tilanteeseen, missä käyttäytymisen haasteet ilmenevät, hänellä näyttäisi olevan riski ajautua käyttäytymisen takia vertaistensa taholta kaltoin kohdelluksi, mikä puolestaan voi edelleen lisätä jo olemassa olevaa käytösoireilua (van Lier ym. 2012, 1783–1785).

Sosiaalisten suhteiden merkitys nuoren kouluhyvinvoinnissa on tärkeä kokonaisvaltainen osa. Sen voidaan nähdä olevan yhteydessä niin kouluhyvinvoinnin sosiaalisia suhteita käsittävään osa-alueeseen, kuin pahimmillaan fyysistä terveyttä kattavaan osa-alueeseen tai esimerkiksi pystyvyyden ja vaikuttamisen osa-alueeseen. Käyttäytymisen haasteet voivat olla syy tai seuraus koulussa

esiintyviin haasteisiin nuorella, mutta tärkeää on ymmärtää, että riippumatta tilanteeseen johtaneista tekijöistä, sosiaalisten suhteiden kokemus ja siinä saavutettu asema kouluaikana, voi enustaa nuoren sosiaalista asemaa myös myöhemmin elämässä (Coie & Dodge 1983).

1.4 Huoltajan huoli ja osallistuminen osana oppilaan kouluhyvinvointia

Tässä tutkielmassa huoli tarkoittaa huoltajassa herännyttä epäilyä tai hätää lapsen koulunkäyntiin liittyvissä ongelmissa. Huoltajan tärkeänä tehtävänä on huolehtia lapsestaan/lapsistaan ja voidaan ajatella, että huoltajalla herännyt huoli toimisi vaikuttimena lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin eduksi, jolloin huoli voidaan nähdä ennakoivana tekijänä huoltajan mahdolliselle toiminnalle lapseen kohdistuvissa asioissa. Huoli voidaan nähdä ihmisen elämässä inhimillisenä reaktiona, mutta huolen kasvaminen kohtuuttomaksi ei ole toivottavaa eikä se saisi pitkittyä ”normaalitilaksi” (Huhtanen 2007). Yleensä huoli tai huolestuminen syntyy, kun henkilöllä ei ole keinoja lievittää tai ratkaista huolta aiheuttavaa tilannetta, ja huolen ilmaiseminen välittää ulospäin, että huolta herättävä tilanne tarvitsee muutosta tai mahdollista ulkopuolista apua tai tukea. Huolen heräämiseen vaikuttaa henkilön kyky havainnoida ja arvioida ympäristöään ja tehdä havaintojensa pohjalta tulkintoja. (Eriksson & Arnkil 2012, 25)

Huoli voidaan nähdä myös eräänlaisena huoltajan emotionaalisenä mittarina, sillä huoltajan lapseen kohdistuvan huolen heräämiseen tarvitaan vuorovaikutussuhde huoltajan ja lapsen välillä ja lisäksi suhteeseen sisältyviä tunteita (Eriksson & Arnkil 2012, 20–22). Hypoteettisesti ajatellen huoltajan mahdollinen huoli lapsesta voisi osoittaa huoltajuuteen kuuluvaa kiintymystä ja ennakoida tilannetta kohentamaan pyrkivään toimintaan osallistumista, minkä voisi ajatella tarkoittavan normien mukaista hyvää huoltajuutta. Tämän tutkielman kannalta kiinnostavaa on, millainen yhteys nousee esille 7. luokan oppilaiden huoltajissa näiden raportoimien kouluhyvinvointi- ja käytösoireilujen yhteydessä. Hypoteettisesti voisi tehdä oletuksen, että mikäli oppilas kuvaa omaa kouluhyvinvointiaan alhaiseksi tai arvioi itsellään olevan käytösoireilua, niin huoltajalla herää huoli lapsensa tilanteesta.

Huoltajan "osallistumisella" lapsen koulunkäyntiin nähdään olevan yhteys muun muassa lapsen opetukselliseen kehitykseen. Oppilaiden koulunkäyntiin nähdään myönteisesti vaikuttavan huoltajien ja opettajien välinen yhteistyö, mm. koulunkäyntiin liittyvistä asioista keskustelu ja vanhempien aktiivisuus koulun tapahtumiin ja toimintaan osallistumisessa. (El Nokali, Bachman & Votruba-Drzal 2010, 995–1003) Eräässä tutkimuksessa on kuitenkin tehty havainto, että koulussa paremmin menestyvimpien oppilaiden huoltajat osallistuisivat vähemmän lapsen koulunkäyntiin koskeviin tilaisuuksiin ja vastaavasti huoltajien aktiivisemmän osallistumisen nähtiin olevan yhteydessä huonompiin koetuloksiin, ennen kaikkea peruskoululaisilla. (Cooper, Lindsay & Nye 2000, 475–485) Herää kysymys, onko koulussa paremmin menestyvien oppilaiden huoltajilla vähemmän huolta, jolloin huoltajan osallistuminen koulun suuntaan on vähäisempää ja onko huoltajien aktiivisempi osallistuminen oppilaan kouluun koskevissa asioissa yhteydessä oppilaan heikompaan menestykseen? Eikö oppilaan heikomman menestyksen tulisi lisätä vanhemman huolta ja sen seurauksena osallistumista? Huoltajien epäsuoran osallistumisen, esimerkiksi korkeampien odotusten asettamisen ja hyvään koulumenestykseen kannustamisen, nähtiin lisäävän oppilaan sitoutumista kouluun ja vaikuttavan myös myönteisemmin opettajan yksilöllisempään oppilaaseen sitoutumiseen, mutta vastaavasti huoltajan suoran osallistumisen oppilaan koulunkäyntiin, esimerkiksi vanhempainiltojen merkeissä, ei nähty edesauttavan oppilasta parempaan menestykseen. (Chen & Gregory 2009, 59–61)

Huoltajan "osallistuminen" osana oppilaan koulunkäyntiä pitää sisällään monia ulottuvuuksia, mutta tutkielmassa tarkastelen vain kodin ja koulun välistä keskinäistä yhteistyötä. Perusopetukseen kuuluu kodin ja koulun välinen yhteistyö oppilasta koskevissa asioissa tavoitteena tukea kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä oppilaan oikeuksia, kehitystasoa ja tarpeita kunnioittaen. Kodin ja koulun välisen yhteistyön nähdään edistävän oppilaiden kokonaisvaltaista terveyttä ja ennen kaikkea huoltajien osallisuus nähdään mahdollisuutena olla osa koulutyötä, sen kehittämisen prosessia ja toimintakulttuuria. Oppilaiden huoltajille koulun täytyy tarjota mahdollisuuksia tutustua ja olla osallisena koulun arkea. (Opetushallitus 2023 c) Tutkielman tarkoituksena olisi tarkastella oppilaiden raportoiman subjektiivisen kouluhyvinvoinnin ja käytösoireilun yhteyttä huoltajan osallistumisen määrään koulua kohtaan. Osallistuminen käsitetään tässä yhteydessä opettajan ja

huoltajan välisenä yhteistyönä niin keskinäisissä palavereissa, kuin yhtenäisinä vanhempainiltoina.

Erään tutkimuksen mukaan oppilaat nostivat huoltajien roolin yhdeksi tärkeäksi kouluhyvinvoinnin osa-alueeksi. Huoltajien toiminta ja asenne koulujärjestelmää kohtaan nähtiin yhtenä oppilaiden kouluhyvinvointiin vaikuttavana piirteenä. (Janhunen 2013, 73–75) Huoltajat voivat vaikuttaa lapsen kognitiiviseen ja käyttäytymisstrategiseen kehitykseen, mutta äidin ja isän vaikutuksen välillä on löydetty erilainen vaikutusmalli. Äidin kyky osoittaa kiintymystä ja rationaalista ohjausta näyttäisi vaikuttavan myönteisesti, mutta isän huoltajuuden tyylillä ei nähty olevan yhtä suurta merkitystä lapsen kognitiiviseen ja käyttäytymisstrategiseen kehitykseen, kuin vastaavilla ominaisuuksilla olevilla äideillä. (Onatsu-Arvilommi, Nurmi & Aunola 1998, 551–553) Kuitenkin toisen tutkimuksen mukaan erityisesti isän kasvatustyyli ja koulun kanssa toteutettu yhteistyö oli myönteisesti yhteydessä lapsen koulunkäyntiä edesauttavaan kehitykseen (Roopnarine, Krishnakumar, Metindogan & Evans 2006, 245–246).

1.5 Käyttösoireilu tutkielman kontekstina

Lapsen ja nuoren käyttäytymishaasteista kuulee arjessa puhuttavan erilaisin termein, kuten käyttöhäiriöt, käytösongelmat ja käyttäytymisen haasteet. On kuitenkin tärkeää kiinnittää huomiota käytettävään terminologiaan, koska erilaisilla termeillä on omat tarkkarajaiset määritelmänsä ja väärinkäytetyn terminologian valossa lapsen / nuoren leimaaminen olisi väärin ja tarkoituksetonta.

Avatakseni lyhyesti ei-toivottuun käyttäytymiseen liittyvää terminologiaa, päätän kiteytetysti avata niiden tarkkarajaisia määritelmää. Käyttäytymisen haasteista puhutaan silloin, kun lapsi tai nuori menettää käyttäytymisensä kontrollin erilaisissa elämäntilanteissa toistuvasti ja kyseessä on enemmänkin toiminnan ohjauksen haaste, kuin halu käyttäytyä ei-toivotulla tavalla. Tämän tyyppistä käyttäytymisen haastetta esiintyy tyypillisesti sellaisten henkilöiden keskuudessa, joilla on kehityksellinen neuropsykiatrinen oireyhtymä, kuten autismikirjo, aktiivisuuden- ja/tai

tarkkaavuuden häiriö, monimuotoinen oppimisen ja kehityksen häiriö tai kehitysvamma. Haastavaa käyttäytymistä voi esiintyä tällöin itsensä, ympäristön sekä toisten ihmisten vahingoittamisena. Toiminta voi olla myös passiivisempaa puhumattomuutta, syömättömyyttä, sulkeutumista tai huutamista ja riehumista. (Valteri 2023; Ojala 2017, 58–59) On tärkeää muistaa, että lapsen äkillinen käyttäytymisen muutos voi esimerkiksi olla heijastus jostain kotona tapahtuvasta elämäntilanteesta, mikäli oppilas ei ikätasoon tai kehitykseen nähden pysty käsittelemään asiaa, vaan paha olo purkautuu kontrolloimattomana ei-toivottuna käyttäytymisenä (Ojala 2017, 59) Haluan täsmentää, että tällöin käyttäytymisen haasteet ovat seurausta jostakin muusta ilmiöstä ja lapsi tai nuori saattaa purkaa pahaa oloaan ei-toivotulla käyttäytymisellä, esimerkiksi jos hänellä on puheentuottamisen haasteita ja näin ollen vaikeuksia tulla kuulluksi (Ojala 2017, 58). Käytöshäiriö puolestaan on lääketieteellisesti diagnosoitava tila. Tällöin käyttäytymisen ongelmat voivat esiintyä hyvin moninaisina, mutta tärkeä piirre on oireiden pitkäkestoinen jatkuminen ja käyttäytyminen on poikkeavaa ikätasoon ja kehitykseen nähden. (Käytöshäiriö: Käypähoito -suositus, 2022)

Tutkielmani kannalta ei ole perusteltua käyttää sellaisia termejä, joihin sisältyy tarkkarajainen määritelmä, vaan käsittelen käyttäytymisen haasteita kokonaisuutena sisältäen kaiken mahdollisen käytösoireilun. Tämän takia vältän käyttämästä käytöshäiriö -käsitettä, mutta käytän termejä käyttäytymisen haasteet ja käytösoireilu.

1.6 Käytösoireilun yhteys kouluhyvinvointiin

Käyttäytymisen haasteet koulussa voivat ilmetä keskittymisvaikeuksina, hyperaktiivisuutena, impulsiivisuutena, uhmakkuutena, epäsosiaalisena käytöksenä tai vakavammillaan aggressiivisuutena (Hinshaw 1992, 120–122; Liu 2004) Käytösoireilua voi esiintyä ohimenevänä tai toistuvana (Odgers, Moffitt, Broadbent, Dickson, Hancox, Harrington, Poulton, Sears, Thomson & Caspi 2008, 704 - 710) Koulukontekstissa käytösoireilu nähdään oppilaan ja ympäristön välisen vuorovaikutuksen ristiriitana, jolloin huomioidaan oppilaan käyttäytymiseen vaikuttavat koulu- ja luokkaympäristöön vaikuttavat tekijät. Tällöin koulussa voidaan lähteä ohjaamaan oppilaan käyttäytymistä toivottuun suuntaan moninaisin keinoin ja pyrkiä vaikuttamaan siihen myös ympäristön muokkaamisella. (Närhi, Kiiski & Savolainen 2017, 1200–1203) Oppilaan käytösoireilu voi vaikuttaa

aktiivisesti, mitä Ojalan (2017, 59) tutkimuksessa on tilastoitu enemmän, mutta myös passiivinen käytösoireilu herättää opettajissa huolta. Passiivinen käytösoireilu voi jäädä herkemmin huomaamatta ja oppilas voi tällöin jäädä vaille tarvitsemaansa tukea ja ohjausta (Ojala 2017, 59)

Käyttäytymisen haasteilla nähdään olevan yhteys akateemiseen suoriutumiseen alentavasti vaikuttaen (Palmu, Närhi & Savolainen 2017, 120–122; Hinshaw 1992, 121–122). Konun (2022) kouluhyvinvoinnin mallissa merkityksellinen tekeminen (doing) nähdään tärkeänä osa-alueena kouluhyvinvoinnin kannalta, jolloin alhainen koulusuoriutuminen voi heikentää kouluhyvinvoinnin tasoa. Heikompaa akateemista suoriutumista käytösoireisten lasten kohdalla on perusteltu tehtäviä välttelevällä käyttäytymisellä (Metsäpelto, Pakarinen, Kiuru, Poikkeus, Lerkkanen & Nurmi 2015, 253–255). Muita vaikuttavia tekijöitä voivat olla heikko lukutaito (Metsäpelto, Silinskas, Kiuru, Poikkeus, Pakarinen, Vasalampi, Lerkkanen & Nurmi 2017, 332–334) tai neuropsykiatriset oireet, kuten tarkkaavuuden pulmat (Palmu ym. 2017, 120–122). Ojalan (2017, 58) tutkimuksessa kuitenkin ilmenee, että opettajat kuvaavat enemmän ulospäinsuuntautuvaa käytöshäiriötä, mikä ilmenee aggressiivisuutena ja impulsiivisuutena.

Kouluhyvinvoinnin yhtenä tärkeänä osa-alueena ovat sosiaaliset suhteet "loving" (Konu 2022, 42), mitkä saattavat koulussa lasten ja nuorten keskuudessa olla uhattuina, mikäli oppilaalla esiintyy käytösoireilua. Aggressiivisuudella on ennen kaikkea todettu olevan negatiivinen yhteys lapsen / nuoren sosiaalisiin suhteisiin, koska aggressiivisesti käyttäytyvää lasta / nuorta ei välttämättä hyväksytä mukaan kaveriporukoihin, hänestä ei pidetä (Chen ym. 2012, 1234–1235) ja uusien ystävyyssuhteiden rakentaminen voi olla vaikeaa (Ojala 2017, 58). Käytösoireilu koulussa voi heijastua epäasiallisena kielenkäyttönä, kiroiluna, haistatteluna, sättimisenä, sylkemisenä, piittaamattomuutena opettajan ohjeisiin, irvistelynä, riidan haastamisena, väkivaltaisuuksina ja arvaamattomana käyttäytymisenä. Tämän tyyppinen käyttäytyminen voi heijastua kaikissa koulukontekstissa olevissa sosiaalisissa suhteissa. (Ojala 2017, 58)

Huoltajalla on lähtökohtaisesti vahva emotionaalinen yhteys lapseensa ja huolen herääminen huoltajassa edellyttää osakseen tunteita, mutta myös vuorovaikutussuhdetta lapseen (Eriksson & Arnkil 2012; Karjalainen, Santalahti & Sihvo 2016). Lapsen ja nuoren normaaliin kehitykseen ja

käyttäytymiseen kuuluvat uhmaiät ja rajojen kokeilut, mutta voimakkaaksi luokiteltava ja pitkäkestoinen ei-toivottu ja epäsosiaalinen käyttäytyminen eivät ole kehityksen kannalta normaaleja (Puustjärvi & Repokari 2017). Lapsen yleisen hyvinvoinnin kannalta ja tässä yhteydessä kouluhyvinvoinnin näkökulmasta olisi huoltajan hyvin tärkeää havaita lapsen / nuoren käyttäytymisen epänormaalin tason ylittäminen ja pyrkiä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa puuttumaan siihen, koska tutkimusten pohjalta tiedetään, että käytösoireilun yltäessä häiriön tasolle lapsen / nuoren ennuste myöhemmän kehityksen kannalta näyttää varsin huonona (Karjalainen ym. 2016).

Käytösoireilu oppilaalla voi johtaa oppilaan epämukavaan "noidankehään", missä jo kehittyneet ongelmat voivat ruokkia jo olemassa olevia, mutta aiheuttaa lisää uusia ongelmia. Käytösoireilu voi tyypillisesti vaikuttaa hyvin moneen elämän osa-alueeseen akateemisen suoriutumisen ja sosiaalisten suhteiden puolella. Molemmat ovat oppilaan tulevaisuuden kannalta erittäin tärkeitä osa-alueita niin jatko-opintojen ja yleisen yleissivistyksen kannalta, kuin sosiaalisten taitojen kehittymisen, yhteenkuuluvuuden ja merkityksellisyyden tunteen muodostumisen näkökulmasta. Huoltajan rooli oppilaan tärkeimpänä lähiaikuisena nousee tässä kontekstissa tärkeään asemaan. "Huoli" toimii tässä yhteydessä oppilaan ja huoltajan välisenä kanavana, minkä tarkoituksena olisi osakseen tukea nuoren avun saamista. Huoli on ilmiö, mikä nähdään olevan riippuvainen huoltajan ja huollettavan välisestä kiintymyssuhteesta ja vuorovaikutuksesta (Karjalainen ym. 2016), jolloin tämän tutkielman kannalta on mielenkiintoista selvittää, onko tutkittavien raporttoimilla kouluhyvinvoinnin ja käytösoireilun esiintymisellä yhteyttä huoltajien koettuun huoleen.

2 Tutkielman toteuttaminen

Tämän luvun tarkoituksena on esitellä kokonaisvaltaisesti Pro gradu -tutkielmani tavoite ja tutkimuskysymykset, esitellä sen toteutuksessa käyttämäni aineisto ja aineiston prosessointiin käyttämäni menetelmälliset valinnat. Lopuksi avaan aineiston analysoinnin ja siihen sisältyvät ratkaisut.

Tutkimukseen osallistui 595 seitsemännen luokan oppilasta, oppilaiden antamia käyttäytymisen haasteen arvioita oli 594 ja huoltajan täyttämää heille kohdennettuja tutkimuslomakkeita 295. Aineisto oli valmiiksi kerätty ISKE-hankkeessa vuosina 2010–2012.

Tuloksia lähdetään tässä tutkielmassa tarkastelemaan tutkimuskysymys kerrallaan käsitellen ensin huoltajien huolta ja toisessa osiossa huoltajien osallistumista lineaarisen regressioanalyysin avulla. Tulososiossa keskitytään lähinnä toteamaan analyysin antama tulos ja tarkempia pohdintoja tulosten johtopäätöksistä ja mahdollisista syy-seuraus-suhteista käsitellään tarkemmin pohdintaosiossa.

2.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset

Pro gradu -tutkielmani aiheena on tarkastella oppilaiden subjektiivisen kouluhyvinvoinnin ja oppilaiden arvioimien subjektiivisten käytösoireiden yhteyttä huoltajien koettuun huoleen ja näiden kouluun kohdistuvaan opettajan ja huoltajan väliseen osallistumiseen.

Tutkielmassa käyttämäni aineiston olen rajannut koskemaan 7. luokan oppilaita, perusteena käytösoireilun esiintyvyyden nuorilla olevan keskimäärin yleisempää, kuin varhaisemman iän lapsilla ja käytösoireilun tiedetään pahimmillaan hankaloittavan nuoren sosiaalisia suhteita, koulunkäyntiä ja terveyttä (Ebeling, Hokkanen, Tuominen, Kataja, Henttonen & Marttunen 2004; Palmu ym. 2017, 120–122; Konu 2022), millä voi osaltaan olla yhteyttä oppilaiden kokemaan kouluhyvinvointiin alentavasti. Lisäksi valitsin kyseisen ikäluokan nivelvaiheesta, missä siirtymä yläkouluun voi

herättää erilaisia tunteita ja tilanteita ja näin ollen olla osana vaikuttamassa oppilaiden käytösoireilun esiintyvyyteen. Lopuksi halusin varmistua siitä, että oppilaan ikä olisi riittävän kypsä antamaan objektiivisempaa subjektiivista arviointia omasta kouluhyvinvoinnistaan ja ennen kaikkea henkilökohtaisesta käytösoireilustaan. Suomen perusopetuslain mukaisesti oppilaiden itsearviointiin edellytyksiä tulee kehittää ikätasoisesti peruskoulun ajan (Opetushallitus 2023 a, 46), minkä seurauksena oletan tässä iässä oppilailla olevan jo kohtuulliset valmiudet arvioida tutkittavia ilmiöitä.

Tutkielmani kannalta kiinnostavaksi ilmiöksi muodostuu oppilaiden subjektiivisen kouluhyvinvoinnin ja heidän käytösoireilunsa oma-arvioinnin yhteys huoltajien kokemaan subjektiiviseen huoleen. Samalla tavalla mielenkiintoinen ilmiö on tarkastella samojen lähtökohtien yhteyttä huoltajien kouluun kohdistuvaan osallistumiseen. Huoltajia käsittelevässä aineistossa ”huoli” -osio herätti minussa erityistä kiinnostusta, koska käyttämäni aineistoa ei ole vielä aikaisemmin tutkittu, kuin ei myöskään huoltajien osallistumista käsittelevää aineistoa. Lisäksi vanhempia koskeva tutkimus rinnastaen koulukontekstiin kiinnostaa minua, koska tämän ajan medialähteet ajoittain luovat kuvaa vanhempien / huoltajien irrallisuudesta nykyajan lasten koulunkäyntiä kohtaan ja oma työelämän kokemukseni on eri sektoreilla luonut myös samanlaista kuvaa huoltajien aktiivisuudesta olla osana lapsen / nuoren koulunkäyntipolkua. Näin ollen Pro gradu -tutkielmani kautta pääsen tarkastelemaan ilmiötä tieteellisin keinoin tarkemmin pyrkien säilyttämään läpi tutkielman teon mahdollisimman objektiivisen asenteen.

Vanhemmuudella nähdään kokonaisuutena olevan yhteys oppilaan koulussa menestymiseen (Kervinen & Aunola 2013, 4; Aunola 2001, 28), mistä johdatellen tutkielmassani käsite ”huoli” nähdään toimivan vaikuttimena huoltajan reaktioon ja sen tuomaan toimintaan. Toimintaa tutkimuksessani kuvastaa ”osallistuminen”, mikä tarkoittaa huoltajan ja koulun välistä yhteistyötä.

1. Onko 7. luokan oppilaiden subjektiivisella kouluhyvinvoinnilla ja oppilaan arviolla omasta käytösoireilusta yhteyttä huoltajan kokemaan huolen määrään?
2. Onko 7. luokan oppilaiden subjektiivisella kouluhyvinvoinnilla ja oppilaan arviolla omasta käytösoireilusta yhteyttä huoltajan arvioimaan osallistumisen määrään?

2.2 Tutkielmassa käytettävä aineisto ja mittarit

Pro gradu -tutkielmassa aineistona on ISKE-hankkeessa vuosina 2010–2012 kerätty aineisto, minkä sain käyttöni valmiina datana. ISKE-hankkeen rahoitti Suomen opetushallitus ja hanke sisältyi Itä-Suomen kehittämisverkoston projektiin. Aineiston kerääminen alkoi keväällä 2010 Itä-Suomen kuudessa eri kunnassa, johon kuului 46 peruskoulua, jotka sijaitsevat / sijaitsivat kaupungeissa ja syrjäalueilla. Tutkimukseen osallistuneet oppilaat olivat keväällä 2011 aineiston keräämisen hetkellä kuudennella luokalla ja keväällä 2012 toistokyselyn aikana seitsemännellä luokalla. Pitkittäisseurannan avulla pystyttiin luomaan kuva oppilaiden kouluhyvinvoinnin kehityksestä, erityisesti peruskouluikäisen muutosvaiheen (nivelvaihe) aikana. (Lappalainen & Sointu. 2013) Tämän peruskoulun ikäisen muutosvaiheen lisäksi nuorilla alkaa fysiologinen muutosvaihe, eli murrosikä, millä voi olla omat mahdolliset yksilölliset vaikuttimensa kunkin oppilaan kouluhyvinvoinnin ja käyttäytymisen tilaan.

Pro gradu -tutkielmassa aineisto koostuu oppilaiden subjektiivisen kouluhyvinvoinnin ja käytösoireilun esiintyvyyden arvioinneista. Tämän lisäksi aineisto pitää sisällään vanhempia koskevaa aineistoa, mihin vanhemmat ovat arvioineet subjektiivisen huolen määrää huollettavaansa koskevissa tarkkarajaisissa teemoissa ja samalla arvioineet omaa osallistumisaktiivisuutta koulun ja kodin välisestä yhteistyöstä rajattujen teemojen näkökulmasta. Kouluhyvinvoinnin oppilaskyselyyn vastanneita 7. luokan oppilaita oli $n = 595$, käyttäytymisen oireista raportoi $n = 594$ oppilasta. Huoltajan kyselyyn vastanneista huoltajista huolesta raportoi $n = 295$ ja osallistumisesta raportoi $n = 295$.

Oppilaiden kouluhyvinvointia mitattiin ISKE-verkostohankkeen 7. luokan oppilaskyselyllä. Oppilaskyselylomake pitää sisällään erilaisia hyvinvoinnin osa-alueita, joita ovat koulunkäynti, väittämät itsestä, osaaminen ja vahvuus, tunteet ja toimintatavat, koulunkäynti ja toverisuhteet, kiusaaminen ja kouluun sisältyviä muita tekijöitä. Tässä tutkielmassa ei ollut perusteltua käyttää koko oppilaskyselylomakkeen tuomaa aineistokapasiteettia, vaan aineisto on rajattu käsittelemään osiota **”koulunkäynti ja kaverisuhteet”**, rajaten kouluhyvinvoinnin kattamaan sosiaalisten suhteiden kentän. Rajausta ohjasi myös Konun (2022) kouluhyvinvoinnin malli, minkä pohjalta hyvinvoinnin malli aineistossa tarkastettiin ja rajattiin tähän tutkimukseen sopivaksi. Kouluhyvinvoinnin -mallista käsittelemme osa-alueita *”loving”* ja *”health”*, joista sosiaaliset tekijät rajautuvat luokkaan **loving** ja käyttäytymiseen liittyvät tekijät luokkaan **health** (Konu 2022).

Oppilaiden käytösoireilua mitattiin SDQ-kyselyllä (Strengths and Difficulties Questionnaire” oppilaan arvioimana. SDQ-lomake on hyvin suosittu ja laajasti käytetty käyttäytymisen- ja tunne-elämän arvioinnissa oleva työkalu (Goodman 1997, 581) jota Suomessa käytetään suomeksi käännettynä ja kyselylomakkeen toimivuus on testattu suomalaislapsille ja nuorille soveltuvaksi. Lomakkeessa on viisi erilaista mitattavaa osa-aluetta, joita ovat käyttäytymisen ongelmat, tunne-elämän ongelmat, prososiaalinen käyttäytyminen, hyperaktiivisuus / tarkkaamattomuus ja kaverisuhteiden ongelmat. (Lappalainen & Sointu 2013, 12–15) Kysely on suunnattu 3–16-vuotiaille lapsille ja nuorille kartoittamaan heidän psykososiaalista hyvinvointiansa. Kyselyn voi täyttää vanhempi, opettaja (päivähoito, koulu) tai yli 11-vuotias lapsi itse. (Duodecim – käypähoito)

ISKE-hankkeessa huoltajilta kerättiin aineistoa heille suunnatulla kyselyllä. Tutkielmassa tarkastellaan kyselyn osa-aluetta, jossa huoltajat arvioivat omaa ja koulunvälistä yhteistyötä. Toinen tutkimuskohteena oleva huoltajan kyselyä koskeva osa-alue on huoltajan arvio omasta huolesta oppilaan koulunkäyntiin kohdistuvissa asioissa.

2.3 Aineiston rajaus ja muuttujien käsitteleminen

Tutkielmassa tavoitteena on saada aineisto käsittelemään rajatusta ja tarkoituksenmukaisesta näkökulmasta kouluhyvinvointia, jolloin oppilaskyselystä valikoitui kouluhyvinvointia mittaamaan **koulunkäyntiä ja toverisuhteita** mittaava osio. Lisäksi käytettävissä oli valmiiksi toteutettu oppilaiden käytösoireilun esiintyvyyttä heidän oman arvionsa pohjalta mittaava SDQ-summamuuttuja. Vanhempien kyselylomakkeesta valitsin **huolta** ja **osallistumista** käsittelevät aineistokokonaisuudet. Saatuaani aineiston haltuuni ja aineiston keräämisessä käytetyt kyselylomakepohjat nähtävilleni, aloin tarkastelemaan sopivaa tilastollista menetelmää, minkä avulla voisin lähteä selvittämään tutkimuskysymyksiini vastauksia aineiston pohjalta.

Aineiston analysoinnissa käytössäni oli tilasto-ohjelma Jamovi 2.3.21, minkä valitsin selkeän ja miellyttävän käyttöliittymän ansiosta. SDQ-kyselyn summamuuttujaa ei tarvinnut käsitellä, koska sain sen valmiina keskiarvoistettuna summamuuttujana aineistoa hallinnoivalta henkilöltä ja luotan hänen arviointiinsa muuttujan luotettavuuden näkökulmasta.

Ensimmäisenä Jamovilla toteutettiin exploratiivinen faktorianalyysi kyselyjen tuottaman mittauksen onnistumisen tarkistamiseksi ja moniulotteisien rakenteiden mittareiden muodostumisen selvittämiseksi. Faktorianalyysin tarkoituksena on tiivistää useista muuttujista koostuva data keskeisiin faktoreihin, eli asiasisältöryhmiin (Metsämuuronen 2006, 517, 534–535). Analyysin tulos antoi 5 faktoria (Taulukko 2), jotka mukailevat hyvin Konun (2022) kouluhyvinvoinnin mallia, mikä osoittaa kyselyn rakennevaliditeetin asianmukaiseksi.

Taulukko 2. Kouluhyvinvointi -kyselyn exploratiivinen faktorianalyysi

Factor Loadings

	Factor						Uniqueness
	1	2	3	4	5	6	
Kouhyv21_3	0.784						0.347
Kouhyv19_3	0.745						0.396
Kouhyv20_3	0.720						0.358
Kouhyv27_3	0.546						0.653
Kouhyv28_3	0.540	Being				0.305	0.510
Kouhyv29_3	0.524						0.563
Kouhyv18_3	0.520						0.559
Kouhyv13_3							0.779
Kouhyv4_3		0.860					0.274
Kouhyv3_3		0.807	Loving				0.347
Kouhyv2_3		0.711					0.434
Kouhyv1_3		0.682					0.500
Kouhyv5_3		0.560					0.631
Kouhyv8_3			0.821	Loving			0.291
Kouhyv9_3			0.734				0.355
Kouhyv7_3			0.654				0.470
Kouhyv15_3			0.529				0.380
Kouhyv10_3				0.811	Being		0.326
Kouhyv11_3				0.795			0.317
Kouhyv12_3				0.602			0.533
Kouhyv6_3				0.443			0.720
Kouhyv23_3					0.920	Having	0.158
Kouhyv24_3					0.887		0.224
Kouhyv22_3					0.457		0.407
Kouhyv25_3					0.322		0.568
Kouhyv26_3						0.300	0.624
Kouhyv16_3			0.333			0.417	0.555
Kouhyv14_3						0.401	0.571
Kouhyv17_3						0.353	0.775
Kouhyv30_3						0.313	0.888

Note. 'Principal axis factoring' extraction method was used in combination with a 'oblimin' rotation

Tutkielmassa **kouluhyvinvoinnin** käsite rajataan perustellusti koskemaan *sosiaalisia suhteita* (faktori 2 ystävyysuhteet, faktori 3 opettaja-oppilassuhde). Faktorin 2 reliabiliteetti Cronbachin alfa $\alpha = .851$ ja McDonald's omega $\omega = .856$ ja faktori 3 reliabiliteetti Cronbachin alfa $\alpha = .855$ ja McDonald's $\omega = .856$ ovat riittävät, minkä perusteella keskiarvoistettujen summamuuttujien tekeminen ovat perusteltuja. (Navarro & Foxcroft 2022, 458)

Exploratiivinen faktorianalyysi tuotti huoltajien huolta käsittelevässä kyselyssä 3 faktoria, joista valikoitui tutkielman kontekstia mittaamaan faktori 2 **kiusaaminen / sosiaaliset suhteet**. Kun opilaan kouluhyvinvointia tutkielman kontekstina mitataan sosiaalisten suhteiden kautta, on järkevää valita huoltajien huolta mittaamaan samaan teemaan sisältyvä muuttuja. Faktorin 2 reliabiliteetti Cronbachin alfa $\alpha = .811$ McDonald's $\omega = .813$ on riittävä ja keskiarvoistettu summamuuttuja on perusteltu.

Taulukko 3. Vanhempien huoli -kyselyn exploratiivinen faktorianalyysi

Vanhempien huoli

Factor Loadings

	Factor			Uniqueness
	1	2	3	
Turvall_3				0.811
Open_amt_3			0.802	0.393
Yksilöll_3			0.476	0.496
Motiv_3	0.888			0.207
Menest_3	0.894			0.209
Kiusaaminen_3		0.957		0.128
Kaverisuht_3		0.666		0.440

Note. 'Minimum residual' extraction method was used in combination with a 'oblimin' rotation

Taulukko 4. Vanhempien osallistumista mittaavan kyselyn faktorianalyysi

Vanhempien osallistuminen

Factor Loadings

	Factor			Uniqueness
	1	2	3	
YT_toiminta_3	0.551			0.584
YT_muutvanh_3	0.852			0.263
YT_vanhtuki_3	0.792			0.371
YT_kouluteht_3			0.507	0.543
YT_tapaam_3		0.845		0.252
YT_vanhilta_3		0.638		0.546

Note. 'Minimum residual' extraction method was used in combination with a 'oblimin' rotation

Vanhempien **osallistumista** käsittelevässä aineistossa exploratiivinen faktorianalyysi tuotti kolme faktoria. Faktori 2 kuvaa vanhempien osallistumista opettajien järjestämiin tapaamisiin ja vanhempainiltoihin, mikä on tutkielman näkökulmasta kiinnostava faktori. Faktorin 2 reliabiliteetti Cronbachin alfa $\alpha = .684$ McDonald's $\omega = .686$ ovat riittävät, vaikkakin lähellä viitearvon rajaa, mutta keskiarvoistettu summamuuttuja on perusteltu.

Jatkuva muuttuja tarkoittaa muuttujaa, jonka arvojen vaihteluväli alkaa jostakin ja päättyy johonkin, mutta niiden väliin jää suuri määrä arvoja desimaalilukuina. Osassa tilastollisissa menetelmissä muuttujien jatkuvuus on suositeltavaa, kuten korrelaatiokertoimissa ja regressiomalleissa, koska tämän tyyppiset muuttujat sopivat parhaiten jatkuvien muuttujien riippuvuuden tutkimiseen. (Tilastokeskus 2023; Valli 2015) Tutkimuksessa käytetyt muuttujat ovat jatkuvaluonteisia muuttujia, mikä tukee aineiston analyysissä korrelaatioiden tarkastelua ja regressiomallin käyttämistä. Keskiarvoistettu summamuuttuja tarkoittaa yhteenlaskettuja arvoja, jotka mittaavat samaa ilmiötä (Valli 2015) ja ovat tyyppisiä kyselylomakkeiden käytön yhteydessä ja tämän tutkielman kontekstissa.

2.4 Aineiston analyysi

Analyysivaiheen alussa tilasto-ohjelmalla tarkastettiin muuttujien väliset korrelaatiot, varmistaen muuttujien välisiä mahdollisia yhteyksiä. Analyysissä käytössä on Pearsonin korrelaatiokerroin aineiston ollessa välimatka-asteikollinen (Nummenmaa, Holopainen, Pulkkinen & Kimpimäki 2019).

Korrelaatiomatriisi osoittaa oppilaiden raportoidessa käytösoireita heidän raportoivan myös ystävyssuhteensa negatiivisempina ($r = -.097^*$, $P = .018$). Oppilaiden raportoimien käytösoireiden negatiivinen yhteys on voimakkaampi opettaja–oppilassuhteissa ($r = -.388^{***}$, $P = <.001$). Mitä enemmän oppilaat arvioivat itsellään käytösoireita, sitä enemmän oppilaat raportoivat heikommasta sosiaalisesta suhteesta opettajan ja oppilaan välillä. Oppilaat, jotka raportoivat positiivisista ystävyssuhteista raportoivan myönteisistä opettaja–oppilassuhteista ($r = .342^{***}$, $p = <.001$). Oppilaiden positiivinen raportointi ystävyssuhteista on yhteydessä huoltajan koettuun huoleen alentavasti ($r = .120^*$, $p = .049$).

Huoltajan huolella ei ole yhteyttä oppilaan raportoimiin tuloksiin. Huoltajan osallistuminen ei myöskään ole yhteydessä oppilaiden raportoimiin sosiaalisiin suhteisiin, eikä huoltajan kokemaan huoleen.

Taulukko 5. Tutkielmassani käytettävien muuttujien välinen korrelaatio.

Correlation Matrix

	1	2	3	4	5
1. Käyttäytymisen haasteet	—				
2. Ystävyysuhteet kouluhyvinvointi	-0.097 *	—			
3. Opettajasuhteet kouluhyvinvointi	-0.388 ***	0.342 ***	—		
4. Huoltajan huoli	-0.017	0.120 *	-0.031	—	
5. Huoltajan osallistuminen	0.003	0.057	0.024	0.028	—

Note. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Tutkimuksen selitettävä muuttuja on **huoltajan huoli ja osallistuminen** (huoltajan kysely) ja selittävinä muuttujina 7. luokan oppilaiden subjektiivinen kouluhyvinvointi **sosiaalisten suhteiden** näkökulmasta (oppilaskysely) ja **käyttäytymisen haasteet** (SDQ-kysely oppilaan täyttämänä).

Analyysivaiheessa tarkastettiin jokaisen regressioanalyysin toteutuksessa VIF-arvot, jotka jäivät reilusti viitearvon alapuolelle (1–1.25) viitearvon ollessa alle 2, joten multikollineaarisuusongelmaa ei esiinny näissä analyyseissä (Kaakinen & Ellonen 2021).

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen kausaalioteetti toteutetaan lineaarisella regressioanalyysillä. Analyysi toteutetaan käytösoireilun ja kouluhyvinvoinnin yhteyden tutkimisella vanhempien koettuun huoleen. Analyysin toteuttaminen edellyttää, että tutkittavien muuttujien välillä korrelaatio on ilmeinen (Metsämuuronen 2011), mikä todennettiin korrelaatiomatriisia käsittelevässä kappa-leessa. Toinen tutkimuskysymys toteutetaan lineaarisella regressioanalyysillä tarkastellen kouluhyvinvoinnin ja käytösoireiden yhteyttä huoltajan osallistumisen määrään, edellyttäen tutkittavien muuttujien välistä korrelaatiota.

Analyysivaiheessa tarkastettiin jokaisen regressioanalyysin toteutuksessa VIF-arvot, jotka jäivät reilusti viitearvon alapuolelle (1–1.25) viitearvon ollessa alle 2, joten multikollineaarisuusongelmaa ei esiinny näissä analyyseissä (Kaakinen & Ellonen 2021).

3 Tulokset

3.1 Onko 7. luokan oppilaiden subjektiivisella kouluhyvinvoinnilla ja oppilaan arviolla omasta käytösoireilusta yhteyttä huoltajan kokemaan huolen määrään?

Lineaarisen regressioanalyysin malli, jossa kouluhyvinvoinnilla ja käytösoireilla selitettiin huoltajan kokemaa huolen määrää ei ollut tilastollisesti merkitsevä ($F = 1.77$, $p = .154$). Sen selitysaste oli 0.0196 %. Oppilaat, jotka raportoivat myönteisesti ystävyysuhteista koulussa näyttivät vaikuttavan vanhempien huoleen myönteisellä tavalla $\beta = .1363$, $p = .030$. Oppilaiden raportoimilla opettaja-oppilassuhteilla $\beta = -.0765$, $p = .262$ ja opettajien arvioimilla käyttäytymisen haasteilla $\beta = -.0336$, $p = .615$ ei näyttäisi olevan yhteyttä vanhemman koettuun huoleen lapsen kiusaamisesta ja kaverisuhteista. (Kaakinen & Ellonen 2021) Multikollineaarisuus ei ollut ongelma, VIF alle 2.

Taulukko 6. Lineaarinen regressioanalyysi tutkimuskysymys 1.

<i>Huoltajan huoli</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>Stand. kertoimet</i>
<i>Ystävyysuhteet kouluhyvinvointi</i>	2.182	0.030	0.1363
<i>Opettajasuhteet kouluhyvinvointi</i>	-1.123	0.262	-0.0765
<i>Käytösoireet</i>	-0.504	0.615	-0.0336

3.2 Onko 7. luokan oppilaiden subjektiivisella kouluhyvinvoinnilla ja oppilaan arviolla omasta käytösoireilusta yhteyttä huoltajan arvioimaan osallistumisen määrään?

Lineaarisessa regressioanalyysissä tutkittiin 2. tutkimuskysymyksen kohdalla kouluhyvinvoinnin ja käytösoireiden yhteyttä vanhempien osallistumiseen ja tulos ei ollut tilastollisesti merkitsevä ($F = .311$, $p = .817$). Selitysarvo oppilaan kokemien koulussa tapahtuvien sosiaalisten suhteiden ja oman käytösoireilun yhteydestä vanhempien osallistumiseen oli jopa vain 0,3 %, jolloin oppilaan arvioimilla käyttäytymisen haasteilla ja hyvinvointi kokemuksilla sosiaalisissa suhteissa ei ollut mitään yhteyttä huoltajien osallistumiseen. Multikollineaarisuutta ei tarkistettaessa esiintynyt VIF arvojen ollessa alle 2 (Kaakkinen & Ellonen 2021).

Lineaarisen regressioanalyysin malli, jossa kouluhyvinvoinnilla ja käytösoireilla selitettiin huoltajan kokemaa huolen määrää ei ollut tilastollisesti merkitsevä ($F = 1.77$, $p = .154$).

Taulukko 7. Lineaarinen regressioanalyysi tutkimuskysymys 2.

Huoltajan osallistuminen	t	p	Stand. kertoimet
<i>Käyttäytymisen haasteet</i>	0.236	0.814	0.0160
<i>Ystävyys-suhteet kouluhyvinvointi</i>	0.846	0.399	0.0535
<i>Opettajasuhteet kouluhyvinvointi</i>	0.286	0.775	0.0198

4 Pohdinta

Tutkielman tavoitteena oli tarkastella oppilaiden subjektiivisen kouluhyvinvoinnin (koulun sisäiset sosiaaliset suhteet) ja oppilaiden arvioimien käyttäytymishaasteiden yhteyttä huoltajien koettuun huoleen lapsensa sosiaalisissa suhteissa koulukontekstissa. Sosiaaliset suhteet pitivät sisällään oppilas- ja opettajasuhteet ja mahdolliset sosiaaliseen koulukontekstiin sisältyvät liitännäisilmiöt, kuten koulukiusaamisen. Lisäksi tarkkailtiin samojen selittävien tekijöiden yhteyttä huoltajan arvioon osallistumisensa aktiivisuudesta kouluun kohdistuvassa yhteistyössä opettajan ja huoltajan välillä.

Tutkimuksessa käytettiin ISKE-hankkeessa kerättyä aineistoa vuosina 2010–2012. Tämän tutkimuksen aineisto koostui hankkeessa kerätystä kouluhyvinvointia koskevasta oppilaskyselystä, oppilaiden täyttämästä SDQ-kyselystä ja huoltajilta kerätystä huoltajan kyselystä. Oppilaat olivat kyselyä täyttäessään 7. luokalla.

4.1 Tulosten tarkastelu

Tuloksissa on tärkeää painottaa, että oppilaiden hyvinvoinnin kokemukset sosiaalisten suhteiden osalta ja oppilaiden raportoimat käytösoireet selittivät vain n. 2 % huoltajien kokemasta huolesta, joten yhteys on hyvin vähäinen, eikä analyysin tulos näin ollen ole tilastollisesti merkitsevä ($F = 1.77, p = .154$). Tässä analyysimallissa selittävänä muuttujana oli sama, joka korreloi vanhempien huolen kanssa, mutta tuloksessa hyvinvointimuuttujat ja käytösoireet eivät juurikaan ole yhteydessä vanhempien kokemuksiin. Pidän tulosta jopa yllättävänä, koska mielestäni mediassa koulukiusaamisen ja oppilaiden sosiaalisten suhteiden tilasta koulukontekstissa ja huoltajien kokemasta huolesta saa hyvin erilaisen käsityksen.

Tutkielmassa vanhemman **huolella** viitattiin heränneeseen epäilyyn tai hätään lapsen koulukontekstiin sisältyviin sosiaalisiin suhteisiin ja niiden liitännäisilmiöön koulukiusaamiseen. Tulokset osoittavat, että huoltajilla ei herää merkittävää huolta ennalta rajatuista teemoista lapsensa kohdalla, mikä osoittaa huoltajien huolen määrän olevan lähempänä neutraalia tasoa, minkä voisi nähdä myönteisenä tilana huoltajan tilannetta tarkasteltaessa (Huhtanen 2007). Samalla se voisi

tarkoittaa, että vanhemmilla ei huolen perusteella ole tarvetta pyrkiä vaikuttamaan lapsensa koulussa oleviin sosiaalisiin suhteisiin ja kiusaamiseen liittyviin ilmiöihin (Eriksson & Arnkil 2012, 20–24).

Sosiaaliset suhteet koulussa ovat yksi osa kouluhyvinvointia (Konu 2022), mihin käyttäytymisen haasteilla nähdään olevan mahdollinen negatiivinen yhteys (Chen ym. 2012; Ojala 2017, 58). Arvioidessa oppilaan käyttäytymistä koulussa, on syytä kiinnittää huomiota tutkielmassa käytettävään oppilaan omaan arvioon omasta käyttäytymisestä. Oppilaan arviointitaidot ovat riippuvaisia siitä, että hän kykenee tiedostamaan omaa kehittymistään ja tämän lisäksi analysoimaan omaa käyttäytymistään (Huhta 2003, 20–37), mihin sisältyvät keskeisesti oppilaan omat itsetuntemus-, reflektiiviset ja metakognitiiviset taidot (Jakku-Sihvonen & Heinonen 2001, 85). Itsearviointin kannalta oppilaan arvioidessa omaa käytösoireiluaan, yhtenä olennaisena tavoitteena voidaan pitää realistisen minäkuvan kehittymistä, jolloin oppilas on valmis tunnistamaan ja hyväksymään omat heikkoutensa (Jakku-Sihvonen & Heinonen 2001, 85).

Kuitenkin tämän tutkimustuloksen mukaan oppilaan arvioimilla käyttäytymisen haasteilla ei näyttänyt olevan tilastollisesti merkitsevää yhteyttä huoltajassa heränneeseen huoleen ($F = 1.77$, $p = .154$), vaikka käytösoireilulla olikin negatiivinen korrelaatio nuorten kokemaan opettaja-oppilas-suhteeseen ($p > .001$) ja ystävyys-suhteisiin ($p = -.018$). Tästä herää kysymys, millä tavoin tieto oppilaiden mahdollisesta käytösoireilusta saavuttaa huoltajat, varsinkin kun tutkielmassa on käsitelty oppilaan omaa arviota. Onko mahdollista, että huoltajien mahdollinen huoli ei pidä sisällään kaikkea sitä tietoa, mikä koskee huolettavan kouluhyvinvointia ja mahdollista käytösoireilua.

Analyysissä oppilaiden myönteinen kokemus ystävyys-suhteista on yhteydessä vanhempien alhaisempaan huolen määrään ($\beta = .1363$, $p = .030$). Tulos osoittautui loogiseksi, kun aikaisempien tutkimusten perusteella huoltajien huoleen on näyttänyt vaikuttavan heidän kykynsä havainnoida ja arvioida ympäristöä ja tehdä sen pohjalta tulkintoja (Eriksson & Arnkil. 2012, 20–23). Mikäli huoltaja ei ole havainnut lapsensa kaverisuhteissa olevan haasteita, niin asiasta ei luonnollisesti ole herännyt huolta. Vastavuoroisesti voisi tehdä päätelmän, että mikäli lapsi raportoisi enemmän

heikommista ystävyysuhteista koulussa ja mahdollisesti käytösoireilusta, lisäisikö se vastavuoroisesti enemmän huoltajan huolta?

Toisessa tutkimuskysymyksessä tarkasteltiin selittävien tekijöiden yhteyttä vanhempien **osallistumiseen** koulun ja huoltajan väliseen yhteistyöhön. Lineaarisen regressioanalyysin tuloksen mukaan oppilaiden hyvinvointikokemuksella sosiaalisista suhteista ja käytösoireista ei ollut yhteyttä vanhempien osallistumisen määrään. Selityaste oli hyvin pieni, vain 0,3 %. Aikaisempi tutkimus kuitenkin osoittaa, että huoltajien lisääntyneen huolen pitäisi aktivoida heitä osallistumaan aktiivisemmin lapsensa koulua koskeviin asioihin (Eriksson & Arnkil. 2012, 20–23), mutta huoltajien huolen ollessa tulosten mukaan myös hyvin neutraali, ei ole perusteltua odottaa, että huoltajien osallistumisen aktiivisuudessa näkyisi merkittävää muutosta.

Tutkielman tulokset antavat ymmärtää, että vaikka huoltajien osallistuminen opettajan ja huoltajan välisiin yhteistyötilaisuuksiin ei näyttänyt olevan yhteydessä oppilaiden raportoimien kokemusten kanssa, ei se vielä aukottomasti osoita, että yhteistyötä ei olisi. Tässä yhteydessä on tärkeää huomioida, että kuinka tietoisia huoltajat ovat oppilaan kouluhyvinvoinnin ja käytösoireilun tilasta. Millaisen tiedon pohjalta huoltajat ovat vastanneet omaan kyselynsä? Onko heillä ollut kaikki se sama tieto käytettävissä, mitä esimerkiksi oppilaat ovat itse raportoineet? Eräässä tutkimuksessa on havaittu, että koulussa paremmin menestyvimpien oppilaiden huoltajat osallistuivat vähäisemmin lapsen koulunkäyntiin koskeviin tilaisuuksiin ja vastaavasti huoltajien aktiivisempi osallistuminen nähtiin olevan yhteydessä huonompiin koetuloksiin, ennen kaikkea peruskoululaisilla. (Cooper ym. 2000, 475–485) Voisiko tämä selittää osaltaan huoltajien osallistumisen määrää? Onko oppilaiden käytösoireilu ja sosiaaliset suhteet huoltajan ja opettajan välisen yhteistyön keskeinen ydin, vai keskittyvätkö huoltajat enemmän yhteistyössä koulun kanssa lapsensa pedagogisiin asioihin? Onko koulukulttuurinen kysymys, että käytökseen kohdistuvat asiat hoidetaan pääpiirteissään koulun sisällä ja kuinka paljon lopulta huoltajat voivat vaikuttaa lapsensa sosiaalisiin suhteisiin koulun sisällä, poissulkien koulukiusaaminen teemaan sisältyvänä irrallisena osana?

Eräissä tutkimuksissa on havaittu, että huoltajan epäsuora osallistuminen lapsensa koulunkäyntiin kohdistuvissa asioissa näytti lisäävän oppilaan sitoutumista koulunkäyntiin ja edesauttavan myönteisempää oppilas-opettajasuhdetta, kuin huoltajan suora osallistuminen oppilaan koulunkäyntiä koskeviin asioihin huoltajan ja opettajan yhteistyön merkeissä (Chen & Gregory 2009, 59–61). Herää kysymys, vaikuttavatko yhteiskuntamme huoltajat lastensa koulunkäyntiin enemmän epäsuorasti kotona, kuin olemalla aktiivisemmin suorasti yhteydessä kouluun? Vaikuttaako huoltajien osallistumisaktiivisuus tai -muoto oppilaiden kouluhyvinvointiin ja käytösoireiden ilmentämiseen? Löytyisikö nykyaikana kerätyllä aineistolla eroa tutkielmassa käyttämäni vanhempaan aineistoon verrattuna? Kuuluisiko huoltajan osallistumisen olla aktiivista kouluun päin kohdistuvaa vai onko riittävää, että huoltaja vaikuttaa enemmän epäsuorasti oppilaaseen kodin puolella?

4.2 Tutkimuksen reliabili-, validiteetti ja rajoitukset

Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksessa tämän luotettavuutta ja toistettavuutta. Toistettavuudella pyritään vahvistamaan alkuperäisen tutkimuksen tulos myös tuloksia mittaavan tutkijan vaihtuessa. (Metsämuuronen 2011. 74) Reliabiliteetin varmistamisella varmistettaisiin omien analyysien luotettavuus ja toteutuksen oikeellisuus. Kuitenkaan toistomittaus uudella kerätyllä aineistolla ei välttämättä osoittaisi vastaavanlaisia tuloksia, sillä tutkielmassa käyttämäni aineisto on kerätty yli kymmenen vuotta sitten, ja aineiston keräämisen jälkeen on tapahtunut monia yhteiskunnallisesti merkittäviä asioita, jotka voisivat vaikuttaa nyt tai tulevaisuudessa kerättävään aineistoon. Esimerkiksi Covid-19 viruksen vaikutus oppilaiden kouluhyvinvointiin ja sen tuomiin sosiaalisiin suhteisiin, Ukrainassa käynnistynyt sota ja sen aiheuttamana turvallisuuspoliittinen pelko omassa kotimaassa tai yhteiskunnallinen energia- ja talouskriisi, mitkä ovat verottaneet kotitalouksiakin rajusti, voivat vaikuttaa tämän hetken oppilaisiin ja heidän huoltajiinsa. On syytä olettaa, että mikäli aineisto tässä hetkessä kerättäisiin uudelleen ja samanlaisin menetelmin analysoitaisiin, voisi tulos mahdollisesti näyttäytyä toisenlaisena.

Tutkielman analyysivaiheessa olen tilastollisin menetelmin tarkistanut aineiston muuttujien reliabiliteetit, mitkä kokonaisuudessaan ovat olleet melko hyvät. Kouluhyvinvoinnin muuttujan faktori 2 (ystävyyssuhteet) reliabiliteetti on Cronbachin alfa $\alpha = .851$ ja McDonald's omega $\omega = .856$ ja

faktorin 3 (opettaja-oppilassuhde) reliabiliteetti on Cronbachin alfa $\alpha = .855$ ja McDonald's $\omega = .856$. Vanhempien huolta käsittävä muuttuja faktori 2 (kiusaaminen ja sosiaaliset suhteet) reliabiliteetti on Cronbachin alfa $\alpha = .811$ McDonald's $\omega = .813$. Vanhempien osallistumista kuvaava muuttuja faktori 2 (osallistuminen opettajan järjestämiin tapaamisiin ja vanhempainiltoihin) reliabiliteetti on Cronbachin alfa $\alpha = .684$ McDonald's $\omega = .686$. Tilastollisesti muuttujien käyttäminen on ollut perusteltua ja luotettavaa. Käyttösoireita kuvaava muuttuja oli valmiiksi operoitu keskiarvoistettu summamuuttuja, jolloin reliabiliteetti on oletettavasti tarkistettu operointivaiheessa.

Omalla toiminnallani kirjoittajana ja tutkielman läpinäkyvyydellä olen pyrkinyt lisäämään tämän tutkielman reliabiliteettia, osoittamalla mahdollisimman laajasti ja kattavasti tutkielman menetelmäosiossa käyttämäni aineiston analyysin vaiheet, avaamaan niiden valintaan vaikuttavat tekijät ja tuomaan avoimesti esille kaikki ne tekijät, joiden olen uskonut vaikuttavan niin myönteisessä, kuin kielteisessä mielessä tämän tutkielman tuloksiin. Lisäksi mitään lisäämättä ja muuttamatta tuon julki tutkielmani tulokset, käyden mahdollisimman objektiivista keskustelua tuloksista, niihin mahdollisesti vaikuttavista tekijöistä, niiden merkitsevyydestä ja yleistettävyydestä.

Validiteetilla ilmaistaan tutkimuksessa käytettyjen mittaus- tai tutkimusmenetelmien sopivuutta tutkittavaan ilmiöön (Metsämuuronen 2011. 74). SDQ – mittari on yleisesti kansainvälisesti käytetty mittari, minkä pohjalta minulle annettiin valmiiksi operoitu keskiarvoistettu summamuuttuja. On kuitenkin nostettava esille tutkielmassa käytetty muuttuja oppilaan arviosta omista käyttösoireistaan, koska muuttujan realistisuuteen on syytä suhtautua pienellä varauksella. Oppilaan arvio käyttösoireilua kuvaavassa muuttujassa perustuu subjektiiviseen kokemukseen omasta käytöksestä. Ensinnäkin on tärkeää tiedostaa oppilaan taitotaso reflektoida realistisesti omaa toimintaa ja osaamista, on lisäksi huomioitava hänen kykynsä itsetuntemukseen ja myös rehellisyyteen. Ei ole välttämättä helppoa kyetä myöntämään edes kirjallisesti, nimettömässä muodossa omaa ei-toivottua käyttäytymistä ja toisaalta on otettava huomioon se tosiasia, että oppilas tuntemattomasta syystä voi liioitella omia käyttösoireitaan. Sama koskee myös oppilaan arviota omasta kouluhyvinvoinnistaan, mutta kouluhyvinvointia mittaava kysely on temaltaan sen suuntainen, että käsiteltävät teemat eivät välttämättä ole niin henkilökohtaisesti herkkiä, kuin oma henkilökohtainen käyttäytyminen.

Ennustevaliditeetillä tarkoitetaan tutkimuksen ennustearvoa (Metsämuuronen 2011), jota minun on hyvin varovaisesti pohdittava tutkimukseni osalta. Tutkimukseni otoskoko eri tutkittavien ryhmässä on riittävä antamaan arvion tulosten yleistettävyydestä siten, että voimme ajatella oman maamme sisällä ilmiön esiintyvän samansuuntaisena, kuin aineiston keruualueella. Tutkimusaiheeni on tutkimuksen saralla hyvinkin ainutlaatuinen ja ajattelen tutkimukseni antavan erityisesti hyvää pohjaa tuleville tutkimussuuntauksille, mutta ei vielä täysin käyttökelpoiselle yleistettävälle tiedolle.

Lopuksi käytän tutkielmassa loogisen validiteetin näkökulmaa, missä tutkimusta tarkastellaan kokonaisuudessaan kriittisesti tutkielman kirjoittajan omaan käsitykseen nojaten. (Metsämuuronen 2011) Kirjoittajana olen pyrkinyt pitämään tutkielmassani jatkuvasti kiinni punaisesta langasta, pitäen ulkoasun ja sisällön kronologisesti järkevänä, selkänä ja olen pyrkinyt huolehtimaan, että menettelen hyvän tutkielman periaatteiden mukaisesti, jolloin tutkimuksen kannalta kaikki tarvittava tieto arviointia ajatellen löytyvät tekstisisällöstä. Tutkielmassani käyttämäni aineisto on valmisaineisto ja on kerätty ISKE-hankkeessa vuosina 2010–2012. Tämä tarkoittaa, että käyttämäni aineisto alkaa olla vanhaa, mikä laskee aineiston arvoa hieman tai vähintäänkin on huomioitava tulosten tarkastelussa. Tämän lisäksi en ole henkilökohtaisesti ollut keräämässä tai käsittelemässä käyttämäni aineistoa, joten en ole pätevä antamaan aineiston keräämiseen liittyvää tarkempaa tietoa tai kuvausta. Tutkimukseni luottaa vahvasti aineiston kerääjien ammattitaitoon ja eettisyyteen. Osa tutkielmassa käyttämästä datasta on ollut aikaisemmin käyttämätöntä, mikä mielestäni vaikuttaa tutkimukseni arvoon positiivisesti, koska on käsitelty sellaista aineistoa, mitä ei ollut aikaisemmin käsitelty vielä tutkimuksissa, mutta mikä tuli nyt tässä tutkimuksessa hyödynnetyksi ja yhden näkökulman kautta käsitellyksi.

4.3 Johtopäätökset ja jatkotutkimusajatukset

Tämän tutkielman johtopäätöksenä 7. luokan oppilaiden raportoimilla koulun sisäisillä sosiaalisilla suhteilla (vertaissuhteet, opettaja-oppilassuhteet) vuonna 2012 ja oppilaiden antamalla arviolla heillä esiintyvistä käytösoireista (SDQ "vahvuudet ja vaikeudet -kysely) ei näyttäisi olevan yhteyttä huoltajien kokemaan huoleen lapsensa kaverisuhteista ja koulukiusaamisesta tai yhteyttä

huoltajien osallistumisen aktiivisuudella opettajan ja huoltajan välillä. Aineiston korrelaatiot kuitenkin osoittavat, että eri muuttujien välillä esiintyy korrelaatiota, jolloin ne ovat tilastollisesti toisiinsa yhteydessä. Tutkimuksessa aineiston otos on riittävän suuri, jotta voimme tehdä maamme koskevia tuloksellisia yleistyksiä, huomioiden alueellisia pieniä eroja sosioekonomisen- ja kulttuurisen taustan huomioiden. Suomi on maana pieni ja meidän yhteiskunnallinen alueellinen elintasomme ja hyvinvointi kulkevat hyvin samanlaisessa linjassa keskenään alueista riippumatta.

Huomioiden aineiston keräämisen tapahtuneen reilut kymmenen vuotta sitten, olisi mielenkiintoista toteuttaa vertailevat analyysit ajankohtaisemmalla aineistolla, mihin on voinut mahdollisesti vaikuttaa mm. edellä mainitsemani yhteiskunnalliset kriisit. Onko näillä ajankohtaisilla tapahtumilla ollut yhteyttä lasten ja nuorten kouluhyvinvointiin, käytösoireilun määrään ja minkälainen yhteys uusilla tuloksilla voisi olla huoltajien kokemaan tämänhetkiseen huolen määrään? Millainen on tämänhetkinen tilanne huoltajien aktiivisuudessa osallistua opettajan ja huoltajan väliseen yhteistyöhön ja näkykö tuloksessa eroa aikaisempaan aineistoon nähden?

Huoltajien huolesta on hyvin vähän tutkimusta saatavilla, varsinkin koulukontekstissa, minkä vuoksi asiaa olisi syytä lähteä tutkimaan lähemmin. Kuinka paljon ja millaista huolta huoltajat kokevat lastensa koulunkäynnistä ja minkälaisia reaktioita heidän huolensa heissä herättää ja minkälaiseen toimintaan se johtaa? Tutkimuksen tuoma tieto antaisi kuvaa tämänhetkisestä tilanteesta huoltajien sitoutumisesta lastensa koulunkäyntiin, millä tutkimusten mukaan on kuitenkin oppilaiden näkökulmasta tarkasteltuna yhteyttä heidän koulusuoriutumiseensa (EL Nokali ym. 2010). Mahdollisen uuden tutkimustiedon valossa voitaisiin tarvittaessa lähteä kehittämään erilaisia ratkaisukeskeisiä malleja kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön, huoltajien toiminnan asianmukaiseen kohdentamiseen ja ennen kaikkea hyödyntämiseen ja toisaalta voitaisiin samalla säävuttaa lisää tietoa huoltajien huolesta ja sen määrästä, millä voi olla myös terveydellisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia, joihin voisi olla syytä paneutua tarkemmin.

Käytösoireista tunnutaan puhuvan nykyään yhteiskunnallisesti paljon ja oppilailta esiintyvistä koulussa tapahtuvasta käyttäytymisen haasteista on paljon valtamediassa uutisia esillä. Uutisissa

käsitellään usein koulun roolia tilanteen hallintaan saamisessa ja koulun mahdollisesta yhteydestä käytösoireiden esiintymisessä. Kiinnostavaa olisi, millä tavoin huoltajat ottavat kantaa koulun ilmoittamista käytösoireista. Tässä olisi yksi hyvä tutkimuksen suunta, missä lähdettäisiin tarkastelemaan huoltajien asennetta ja suhtautumista tämän ilmiön ympärillä ja minkälainen heidän panoksensa on käytösoireiden esiintyvyyden ratkaisemisessa. Tutkimus voisi antaa vanhemmuudesta ja sen esiintymisestä yhteiskunnallista uutta tietoa, luoda rajaa huoltajien ja koulun välisen panostuksen välille oppilaan käytösoireisiin puuttumisessa ja vastuun kantamisessa, mutta samalla tarjota lisäksi mahdollista uutta tietoa koulun ja kodin välisestä yhteistyöstä

Tutkielmani pohjalta olisi myös perusteltua lähteä selvittämään, kuinka paljon huoltajat ovat tietoisia oppilaidensa kouluhyvinvoinnin ja käytösoireiden esiintyvyydestä. Kuinka tieto saavuttaa heitä vai saavuttaako? Tuleeko tieto ajoissa vai vasta asioiden edetessä liian pitkälle ja onko tiedon lähteenä oppilas itse vai opettaja? Tämän tyyppinen tieto toimisi hyvänä pohjana lähteä tarkastelemaan kodin ja koulun keskinäistä vuorovaikutusta ja mahdollisia kehittämisen osa-alueita, mikäli sellaisia tuloksissa esiintyisi.

Viimeiseksi jatkotutkimusaiheeksi nostaisin huoltajien puolelta äidin ja isän välisen eron huolen ja osallistumisen määrässä. Onko näiden kahden vanhemmuusroolin välillä eroa vai kulkevatko huoli ja osallistuminen identtisesti mukana rooleista riippumatta? Huolestuttaako isä ja äitejä samanlaiset asiat ja suhteessa, kuinka paljon? Tämä antaisi yhteiskunnallista tietoa huoltajien rooli- ja osallistumisesta. Isien roolia ja osallisuutta osana vanhemmuutta korostetaan nykyään paljon ja historiallisesti tässä asiassa on paljon edistytty. Olisi mielestäni perusteltua, että kasvatustieteellisessä tutkimuksessa, missä käsitellään huoltajia tai vanhempia, tarkasteltaisiin toisiinsa asioita huoltajien eri rooleista käsin.

Lähteet

Allardt, E. 1993. Having, Loving, Being: An Alternative to the Swedish Model of Welfare Research. <https://academic.oup.com/book/9949/chapter/157298031>

- Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo. WSOY
- Aunola, K. 2001. Children´s and Adolescents´Achievement Strategies, School Adjustment, and Family Environment. Jyväskylän yliopisto
- Baumeister, R.F. & Leary, M.R. 1995. The need to belong: Desire for Interpersonal Attachments as a Fundamental Human Motivation. *Psychological Bulletin*, 117 (3), 497 – 529
- Chen, W & Gregory, A. 2009. Parental involvement as a protective factor during the transition to high school. *The Journal of Educational Research* 103, 53 – 62
- Chen, X., Huang, X., Wang, L & Chang, L. 2012. Aggression, peer relationships, and depression in Chinese children: A multiwave longitudinal study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 53 (12), 1233 – 1241
- Coie, J. D. & Dodge, K. A. 1983. Continuities and Changes in Children´s Social Status: A Five-year Longitudinal Study. *Merril-Palmer Quarterly*, 29, 261 – 282
- Cooper, H., Lindsay, J, J & Nye, B. 2000. Homework in the home: How student, family, and parenting-style differences relate to the homework process. *Contemporary Educational Psychology* 25, 464–487.
- Ebeling, H., Hokkanen, T., Tuominen, T., Kataja, H., Henttonen, A., Marttunen, M. 2004. Nuorten käytöshäiriöiden arviointi ja hoito. *Duodecimlehti* 120 (1), 33–42 <https://www.duodecimlehti.fi/duo94011> Viitattu 7.4.2023
- El Nokali, N, E., Bachman, H, J & VotrubaDrzal, E. 2010. Parent involvement and children´s academic and social development in elementary school. *Child Development* 81, 988 – 1005 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2973328/>
- Eriksson, E. & Arnkil, T, E. 2012. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Stakes. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Tampere
- Goodman, R. 1997. The Strengths and Difficulties Questionnaire; A Research Note. *J. Child. Psychiat.* Vol 38, No. 5, 581 - 586
- Goodman, A. & Goodman, R. 2009. Strengths and Difficulties Questionnaire as a dimension measure of child mental health. *Journal of American Academy Child and Adolescence Psychiatry*, 48 (4), 400 – 403

- Harinen, P. & Halme, J. 2012. Hyvä, paha koulu. Kouluhyvinvointia hakemassa. Unicef. Nuorisotutkimusseura ry. Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 5.-6. painos. Edita. Helsinki
- Helne, T. & Hirvilammi, T. 2019. Having, Doing, Loving, Being: Sustainable Well-Being for Post-Growth Society. Researchgate
- Hinshaw, S.P. 1992. Externalizing behavior problems and academic underachievement in childhood and adolescence: Causal relationships and underlying mechanisms. *Psychological Bulletin*, 111 (1), 127–155
- Huhta, A. 2003. Itsearviointi kielitaidon arviointimuotona. Teoksessa Airola, A. toim. Kokemuksia suullisen kielitaidon arviointihankkeesta. Joensuu. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, 20–37
- Huhtanen, K. 2007. Kun huoli herää: varhainen puuttuminen koulussa. Jyväskylä. PS-Kustannus
- Janhunen, K-M. 2013. Kouluhyvinvointi nuorten tulkitsemana. Itä-Suomen yliopisto
- Jakku-Sihvonen, R. & Heinonen, S. 2001. Johdatus koulutuksen uudistuvaan arviointikulttuuriin. Helsinki: Opetushallitus
- Janssens, A., Van Den Noortgate, W., Goosens, L., Verschueren, K., Colpin, H., De Laet, S., Claes, S. & Van Leeuwen, K. 2015. Externalizing Problem Behavior in Adolescence: Dopaminergic Genes in Interaction with Peer Acceptance and Rejection. *Journal of Youth and Adolescence*, 44, 1441–1456
- Juntila, N. 2010. Lapsen sosiaaliset kyvyt ja yksinäisyys näkyvät jo alakoulussa. *Nuorisotutkimus* 1 (28), 66–70.
- Kaakinen, M. & Ellonen, N. 2021. Regressioanalyysi. Teoksessa Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkösikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/kvanti/index.html> Viitattu 7.10.2023
- Karjalainen, P, Santalahti, P & Sihvo, S. 2016. Vaikuttavatko vanhemmuustaitoja tukevat ohjelmat lapsen käytöshäiriöiden ja ongelmien ehkäisyssä ja vähentämisessä? *Duodecim*, 132 (10), 967–974

- Kervinen, S. & Aunola, K. 2013. Vanhempien kasvatustyylien yhteys lasten koulussa käyttämiin työskentelytapoihin. *Psykologia* 48 (1)
- Kiilakoski, T. 2012. Koulu nuorten näkemänä ja kokemana. Opetushallitus
- Kim, S. & Nho, C.R. 2017. Longitudinal reciprocal effects between peer relationship difficulties and aggressive behaviors in Korean adolescents. *Children and Youth Services Review*, 83, 41 - 47
- Konu, A. 2002. Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Tampereen yliopisto
- Lappalainen, K., Savolainen, H., Kuorelahti, M. & Epstein, M.H. 2009. An International Assessment of the Emotional and Behavioral Strengths of Youth. Springer Science + Business Media, LLC, 746–753
- Lappalainen, K. & Sointu, E. 2013. Vahvuuksia tunnistamalla käyttäytymisen ja tunteiden hallintaa koulussa. Itä-Suomen kehittämisverkosto (ISKE-hanke)
- Van Lier, P. A. C., Vitaro, F., Barker, E. D., Brendgen, M., Tremblay, R. E. & Boivin, M. 2012. Peer Victimization, Poor Academic Achievement, and the Link Between Childhood Externalizing and Internalizing Problems. *Child Development*, 83 (5), 1775–1788
- Linnankylä, P. 1993. Miten oppilaat viihtyvät peruskoulun yläasteella? Kouluelämän laadun kansallinen ja kansainvälinen arviointi. Teoksessa: Peruskoulu oppimisympäristönä. Peruskoulun arviointi 90-tutkimuksen tuloksia, 39–56. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto
- Linnankylä, P. & Malin, A. 1997. Oppilaiden profiloituminen kouluviihtyvyyden arvioinnissa. *Kasvatus* 28 (2), 112–127
- Liu, J. 2004. Childhood externalizing behavior: Theory and implications. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 17(3), 93 – 103 <https://www.proquest.com/docview/232969544?accountid=11739>
- Liu, W., Tian, L., Huebner, E. S., Zheng, X., Li, Z. 2014. Preliminary Development of the Elementary School Students' Subjective Well-Being in School Scale. Springer Science + Business Media Dordrecht
- Metsäpelto, R- L., Pakarinen, E., Kiuru, N., Poikkeus, A-M., Lerkkanen, M-K & Nurmi, J-E. 2015. Developmental dynamics between children's externalizing problems, task-avoidant behavior, and

- academic performance in early school years: A 4-year follow-up. *Journal of Educational Psychology*, 107 (1), 246 – 257
- Metsäpelto, R-L., Silinskas, G., Kiuru, N., Poikkeus, A-M., Pakarinen, E., Vasalampi, K., Lerkkanen, M-K & Nurmi, J-E. 2017. Externalizing behavior problems and interest in reading as predictors of later reading skills and educational aspirations. *Contemporary Educational Psychology*, 49, 324–336
- Metsämuuronen, J. 2006. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Opiskelijalaitos. International Methelp. Gummerrus
- Metsämuuronen, J. 2011. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä: tutkijalaitos (e-kirja). Helsinki. International Methelp
- Navarro, D. & Foxcroft, D. 2022. Learning statistics with Jamovi: a tutorial for psychology students and other beginners. <https://www.learnstatswithjamovi.com/>
- Nguyen, A, J., McDaniel, H., Braun, S, S., Chen, L., Bradshaw A, P. 2021. Contextualizing the Association Between School Climate and Student Well-Being: The Moderating Role of Rurality. American School Health Association. *Journal of School Health*. Vol. 91. No. 6
- Nummenmaa, L., Holopainen, M., Pulkkinen, P. & Kimpimäki, K. 2019. Tilastollisten menetelmien perusteet. 1.-5. painos. Helsinki. Sanoma Pro Oy
- Närhi, V., Kiiski, T & Savolainen, H. 2017. Reducing disruptive behaviours and improving classroom behavioural climate with class-wide positive behaviour support in middle schools. *British Educational Research Journal*, 43 (6), 1186 – 1205
- Oggers, C.L., Moffitt, T.E., Broadbent, J.M., Dickson, N., Hancox, R. J., Harrington, H., Poulton, R., Sears, M.R., Thomson, W.M & Caspi, A. 2008. Female and male antisocial trajectories: From childhood origins to adult outcomes. *Development and Psychopathology*, 20. 673–716
- Ojala, T. 2017. Kun perustopetuksen oppilaat oireilevat psyykkisesti. Opettajien kokemuksia. Jyväskylän yliopisto

Onatsu-Arvilommi, T., Nurmi, J.-E., Aunola, K. 1998. Mothers' and fathers' well-being, parenting styles, and their children's cognitive and behavioural strategies at primary school. *European Journal of Psychology of Education*. Vol. 13, No. 4, 543–556

Opetushallitus 2023 a. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf Viitattu 15.2.2023

Opetushallitus. 2023 b. Oppilaan oikeudet ja velvollisuudet perusopetuksessa.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppilaan-oikeudet-ja-velvollisuudet-perusopetuksessa> Viitattu 4.10.2023

Opetushallitus 2023 c. Kodin ja koulun yhteistyö. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kodin-ja-koulun-yhteistyo> Viitattu 5.10.2023

Oppivelvollisuuslaki. Luku 1 1§, 2§. 2020. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20201214>

Paju, P. 2011. Koulua on käytävä. Etnografinen tutkimus koululuokasta sosiaalisena tilana. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki

Palmu, I. R., Närhi, V. M & Savolainen, H. K. 2017. Externalizing behaviour and academic performance – the cross-lagged relationships during school transition. *Emotional and behavioural Difficulties*, 23 (2), 111 – 126

Pietarinen, J., Soini, T. & Pyhältö, K. 2008. Pedagoginen hyvinvointi – uutta ja tuttua koulun arjesta. Teoksessa Nurmi, J.-E., Haring, M., Havu-Nuutinen, S., Mäkihonko, M., Siekinen, M., Niiranen, P., ... Meriläinen, M. (2008). *Pedagoginen hyvinvointi*. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura.

Pietarinen, J., Soini, T., Pyhältö, K. 2014. Student's emotional and cognitive engagement as the determinants of well-being and achievement in school. *International Journal of Educational Research*. Vol. 67, p40-51.

Puustjärvi, A. & Repokari, L. 2017. Lasten käyttöhäiriöihin tulee puuttua ajoissa. *Lääkärilehti* 21, vsk 72, 1364–1369 <https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/katsausartikkeli/lasten-kaytoshairioihin-tulee-puuttua-ajoissa/?public=0a34f8bb355a519541d62d6aa8f29986> Viitattu 5.10.2023

- Roopnarine, J, L., Krishnakumar, A., Metindogan A & Evans, M. 2006. Links between parenting styles, parent-child academic interaction, parent-school interaction, and early academic skills and social behaviors in young children of English-speaking Caribbean immigrants. *Early Childhood Research Quarterly* 21, 238–252
- Ryan, A.M. 2011. Peer Relationships and Academic Adjustment During Early Adolescence. *The Journal of Early Adolescence*, 31 (1), 5–12
- Salmela-Aro, K. 2010. Suomalaiset nuoret matkalla aikuisuuteen – hyvin- vai pahoinvointia? *Psykologia*, 45 (5–6), 382–385
- Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. Käypä hoito. Käytöshäiriöt (lapset ja nuoret). 2022. <https://www.kaypahoito.fi/kht00135> Viitattu 6.4.2023
- Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. Käypä hoito. Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ-kysely) eli vahvuudet ja vaikeudet -kysely. 2022. <https://www.kaypahoito.fi/nix00942> Viitattu 6.4.2023
- Kaakkinen, M. & Ellonen, N. 2023. Tietoarkisto. Regressiomallin arviointi. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/regressio/arviointi/> Viitattu 18.4.2023
- Tilastokeskus. 2023. Johdatus tilastotieteeseen. 2.1.4 Diskreetti ja jatkuva muuttuja. Muuttujan jakauma. https://tilastokoulu.stat.fi/verkkokoulu_v2.xql?course_id=tkoulu_tilaj&lesson_id=2&subject_id=5&page_type=sisalto Viitattu 18.4.2023
- Valli, R. 2015. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. 2. uudistettu painos. Jyväskylä. PS-kustannus. E-kirja
- Valteri. Haastava käyttäytyminen ja neuropsykiatriset haasteet. <https://www.valteri.fi/haastava-kayttaytyminen-ja-neuropsykiatriset-haasteet/> Viitattu 6.4.2023
- Välivaara, H., Paakkari, L., Aro, T. & Torppa, M. 2018. Kouluhyvinvointi oppilaiden kuvaamana. *Kasvatus*, 49 (1), 6–19
- Yle. 2023. Artikkelit. <https://haku.yle.fi/?page=1&query=k%C3%A4yt%C3%B6soireet%20koulussa> Viitattu 8.10.2023

Zaheer, I., Maggin, D., McDaniel, S., Macintosh, K., Rodriguez, B. & Fogg, J.B. 2019. Implementation of Promising Practices that Support Students With Emotional and Behavioral Disorders. Hammill Institute on Disabilities. *Behavioral Disorders*, Vol. 44 (2), 117 – 128